Fylkesmannen i Vestfold

Verneplan for Færder nasjonalpark

Høring

Desember 2012

NASJONALPARK I VESTFOLD

Færder nasjonalpark

Forord

Helt siden 1970- tallet har det vært kjent at skjærgården øst for Nøtterøy og Tjøme i Vestfold har rommet naturverdier og en kulturhistorie av stor verdi. Området har gradvis blitt tatt vare på gjennom sikring av friluftsområder, strandsonevern, verneplaner og kommuneplaner. I 2006 fikk området status som landskapsvernområde. I 2009 ble lovverket endret slik at det ble mulig å opprette nasjonalparker i områder med større innslag av privat grunn. Fram til da hadde det kun blitt opprettet nasjonalparker i de norske fjellområdene, hovedsakelig på statens grunn.

Spørsmålet om nasjonalpark i Vestfolds skjærgård kom opp etter at Ytre Hvaler nasjonalpark i Østfold var et faktum. Skjærgårdsområdet øst for Nøtterøy og Tjøme er godt dokumentert og landskapsvernet er godt innarbeidet hos brukere og myndigheter i området. Det er også laget en grundig forvaltningsplan.

Miljøverndepartementet ga grønt lys til å sette i gang planleggingen av en nasjonalpark i februar 2012, forutsatt at de to vertskommunene ønsket det. Fylkesmannen sendte en henvendelse til Nøtterøy og Tjøme kommuner med spørsmål om de ønsket å sette i gang et verneplanarbeid med tanke på å etablere nasjonalpark. Saken ble behandlet i de to kommunene i mars/april 2012 og begge gikk enstemmig inn for at planlegging av nasjonalpark skulle gjennomføres. De var også enige om at det marine miljøet bør inngå i en verneplan.

Det er satt som mål at et endelig vedtak i saken skal kunne gjøres i løpet av sommeren 2013. Området er svært godt dokumentert fra tidligere planprosesser og det blir lite endringer i regelverk for dagens grunneiere og brukere for øvrig.

Det nye som følger av forslag om nasjonalparkvern er først og fremst knyttet til at det marine miljøet og sjøbunnen vil inngå i verneplanen. Utøvelsen av fiske i området vil fortsatt være regulert etter fiskerilovgivningen. For landområdene vil restriksjoner i all hovedsak være som de er i dag. Med nasjonalparkstatus er det grunn til å vente at det vil bli brukt mer ressurser i forvaltningen av området, og til informasjon og undervisning. Det er etterlengtet, ikke minst fordi denne skjærgården trolig er landets mest brukte friluftsområde. Det er aktuelt å etablere et nasjonalparksenter på Verdens Ende, med stor vekt på kunnskapsformidling og opplevelse. Det er også grunn til å anta at en nasjonalpark kan styrke bosetting og næringsetablering i naboområdene til nasjonalparken.

Verneplanen skal bidra til å sikre områdets store natur- og kulturhistoriske verdier, og sikre mulighetene for friluftsliv for alle.

Regelverket for dagens landskapsvernområde, naturreservater og plantelivsfredninger foreslås samordnet, slik at vi får èn forskrift for hele området. Regelverk og variasjoner i områdets karakter tilsier likevel at det er nødvendig med soneinndeling.

Det har kommet en rekke innspill underveis i prosessen. Fylkesmannen har gjennomført fire dialogkonferanser med grunneiere, lag og foreninger, næringsliv og yrkesfiskere. Det har også vært fortløpende dialoger og befaringer med grunneiere.

En styringsgruppe har gitt råd til Fylkesmannen i prosessen og en egen prosjektgruppe har stått for det løpende utredningsarbeidet.

Høring – hva mener du om forslaget?

Verneforslaget sendes nå ut på høring. Vi ønsker å høre fra alle som bruker området. Målet er å lage en verneplan der forholdet mellom bruk og vern balanserer godt.

Høringen omfatter følgende:

- beskrivelse av området
- omtale av bakgrunn og planprosess
- beskrivelse av konsekvenser
- utkast til avgrensning og soneinndeling, verneforskrift og navn på nasjonalparken
- omtale av framtidig forvaltning
- nasjonalparksenter på Verdens Ende

Erling Lae
Fylkesmann i Vestfold

Bjørn Strandli
Prosjektleder

Høringsfrist: 20. februar 2013
Uttalelse sendes til
fmvepost@fylkesmannen.no eller
Fylkesmannen i Vestfold, Pb 2076, 3103 Tønsberg

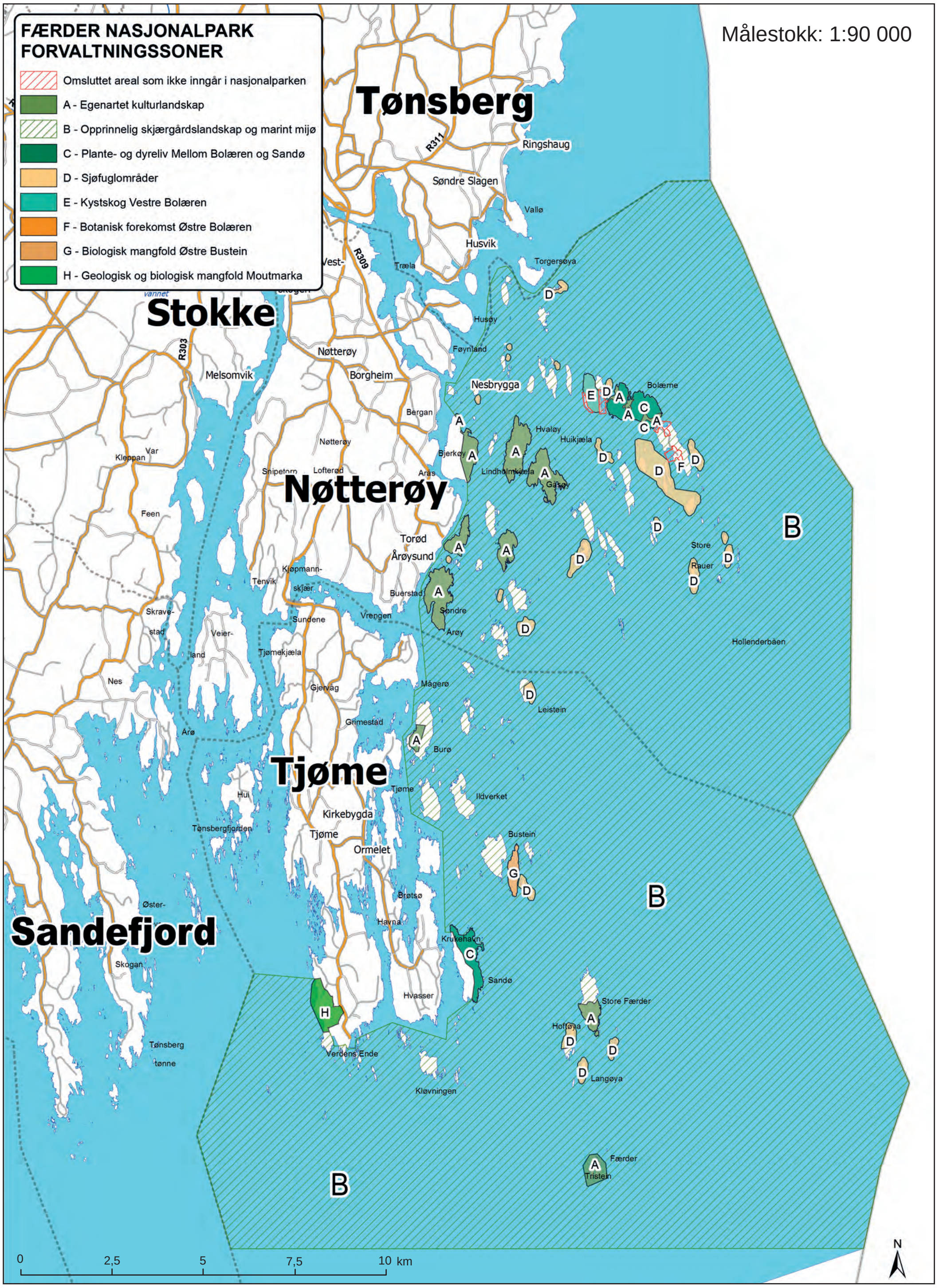
FÆRDER NASJONALPARK
FORVALTNINGSSONER
Omsluttet areal som ikke inngår i nasjonalparken
A - Egenartet kulturlandskap
B - Opprinnelig skjærgårdslandskap og marint mijø
C - Plante- og dyreliv Mellom Bolæren og Sandø
D - Sjøfuglområder
E - Kystskog Vestre Bolæren
F - Botanisk forekomst Østre Bolæren
G - Biologisk mangfold Østre Bustein
H - Geologisk og biologisk mangfold Moutmarka
Målestokk: 1:90 000
Tønsberg
Stokke
Nøtterøy
Tjøme
Sandefjord
Ringshaug
Søndre Slagen
Vallø
Husvik
Torgersøya
Træla
Husøy
Føynland
Nesbrygga
Bolærne
Nøtterøy
Borgheim
Melsomvik
Bergan
Hvaløy
Huikjæla
Bjerkøy
Lindholmkjæla
Gåsøy
Aras
Snipetorp
Lofterød
Kleppan
Var
Feen
Torød
Årøysund
Kjøpmann-
skjær
Tenvik
Buerstad
Søndre
Årøy
Vrengen
Sundene
Skrave-
stad
Veier-
land
Tjømekjæla
Nes
Gjervåg
Mågerø
Leistein
Grimestad
Burø
Arø
Hui
Tjøme
Ildverket
Kirkebygda
Tjøme
Ormelet
Tønsbergfjorden
Bustein
Brøtsø
Havna
Krukehavn
Sandø
Hvasser
Store Færder
Hoftøya
Langøya
Verdens Ende
Kløvningen
Øster-
Skogan
Tønsberg
tønne
Store
Rauer
Hollenderbåen
Færder
Tristein
B
B
B
0
2,5
5
7,5
10 km
N

Kartutsnitt Moutmarka/Verdens Ende

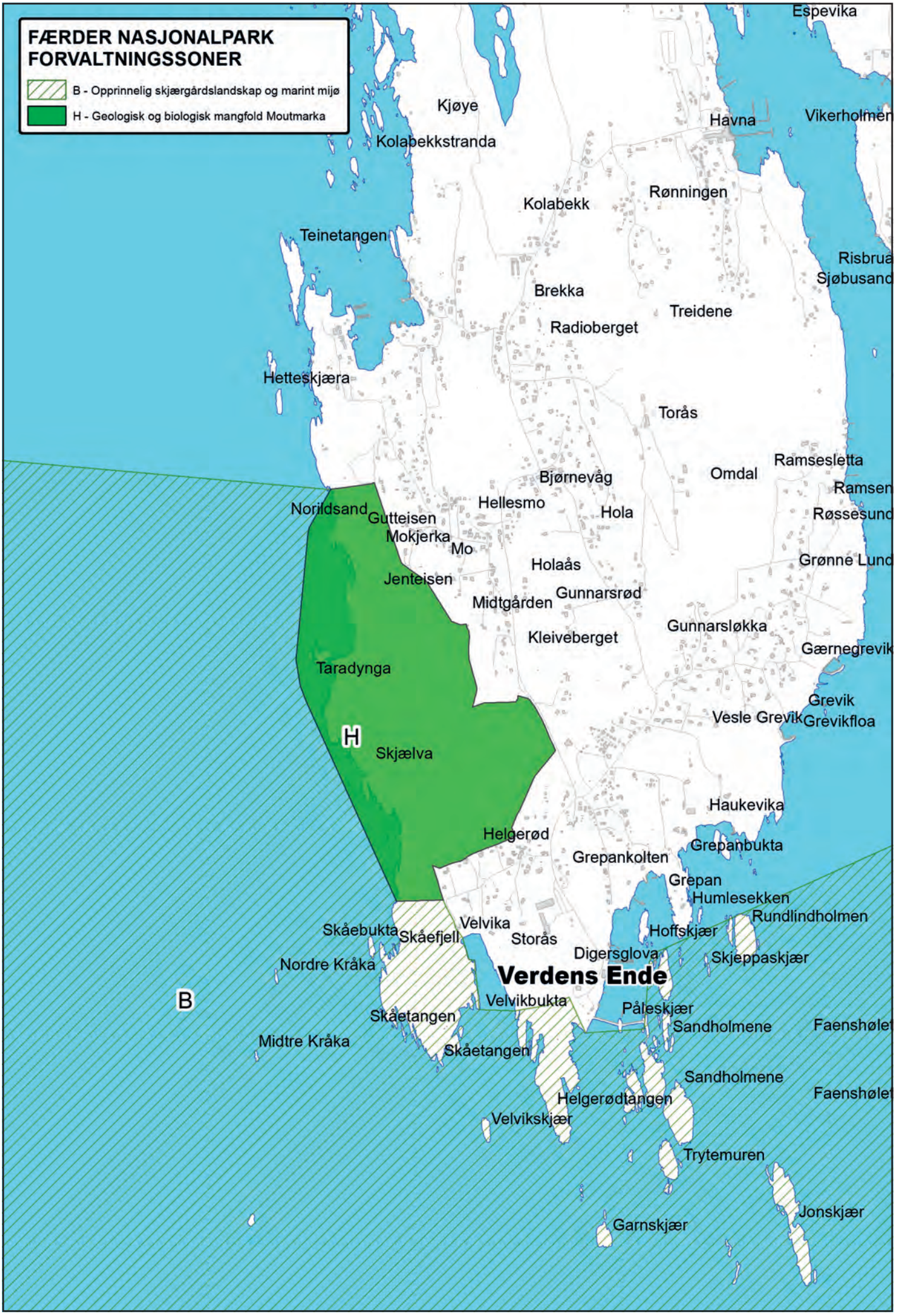

Kartutsnitt Bolærne

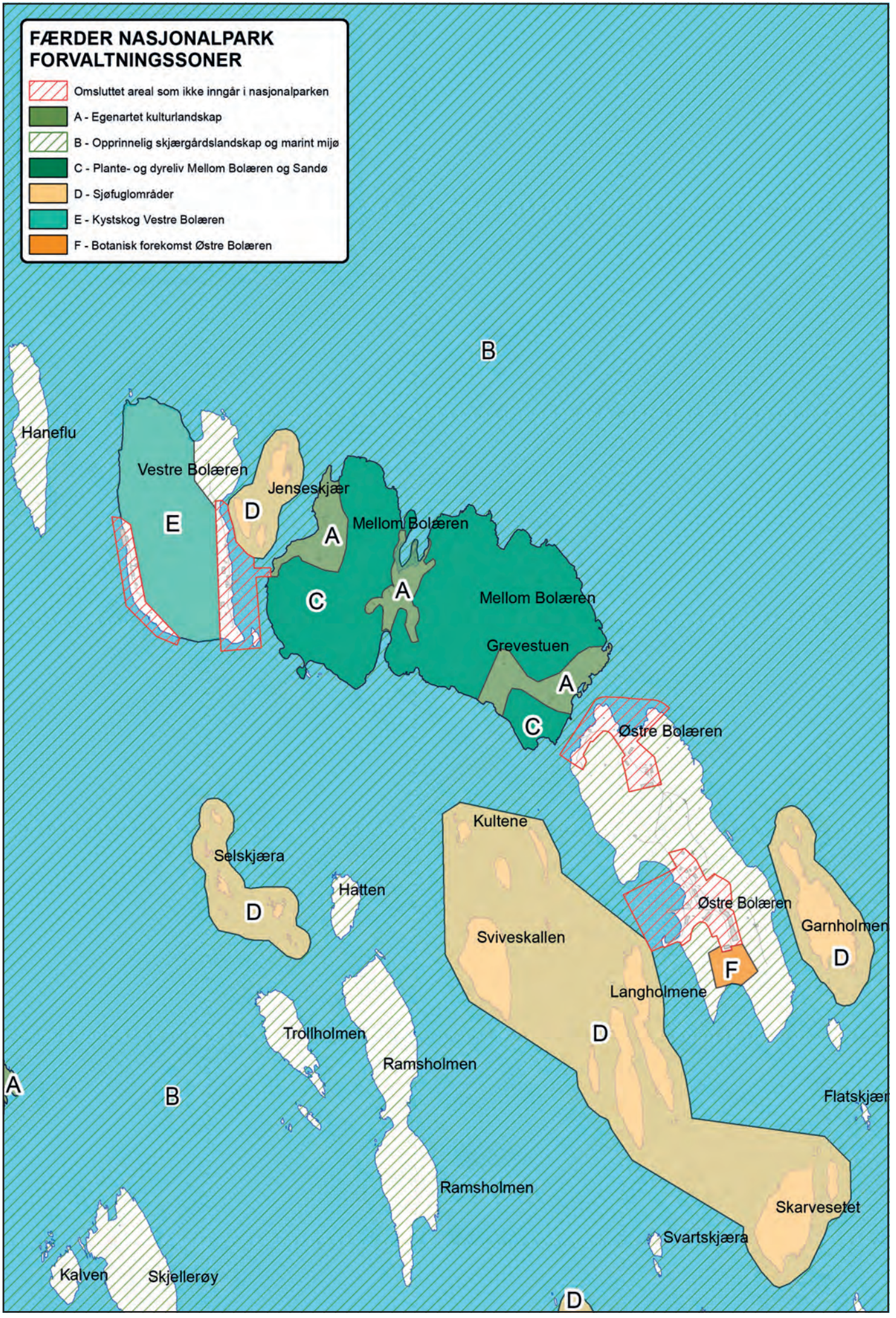

Innhold

1 Skjærgården og samfunnet ... 9
1.1 Kysthistorien ... 9
1.2 Naturen ... 9
1.3 Ytre Oslofjord som transportåre, fyrvesen og losvesen ... 10
1.4 Yrkesfiske og fritidsfiske ... 10
1.5 Friluftslivet, hyttelivet og Skjærgårdstjenesten ... 11
1.6 Turisme og næring ... 11
1.7 Bosetting og dyrehold ... 12
1.8 Forsvaret ... 12
1.9 Dialogen med innbyggerne, frivillighet ... 12
1.10 Byggevirksomhet og andre konstruksjoner ... 13
1.11 Offentlige planer og reguleringer ... 13

2 Forslaget om nasjonalpark – bakgrunn og prosess ... 16
2.1 Bakgrunnen for verneforslaget ... 16
2.2 Kort beskrivelse av planområdet ... 16
2.3 Verneverdier og formålet med verneplanen ... 16
2.4 Lovgrunnlaget for planarbeidet ... 17
2.5 Planprosess, organisering og framdrift ... 17
2.6 Medvirkning ... 18
2.7 Navn på nasjonalparken og plassering av nasjonalparksenter ... 19

3 Konsekvenser av verneplanen ... 20
3.1 Mer helhetlig forvaltning ... 20
3.2 Grunneiers råderett og landbruk ... 20
3.3 Erstatninger ... 21
3.4 Fiskeri ... 21
3.5 Annet næringsliv ... 22
3.6 Friluftsliv og reiseliv ... 22
3.7 Kulturlandskap og kulturminner ... 22
3.8 Naturmiljø, forurensning og slitasje ... 23
3.9 Støy og motorferdsel ... 23
3.10 Vern gjennom bruk ... 24
3.11 Informasjon, undervisning og foskning ... 24
3.12 Randsoner, tilgjengelighet og transport ... 24

4 Verneforslag ... 25
4.1 Innspill til melding om oppstart ... 25
4.2 Forslaget til forskrift for Færder nasjonalpark ... 26
4.2.1 Oppbygging og forståelse av forskriften ... 26
4.2.2 Avgrensning ... 26
4.2.3 Soneinndeling ... 28
4.2.4 Vernebestemmelser ... 29
4.2.5 Kommentarer til de foreslåtte vernebestemmelsene ... 34

5 Nasjonalparksenter og informasjonsnettverk for hele regionen ... 35

6 Forvaltningen av nasjonalparken 40
6.1 Forvaltningsmyndighet 40
6.2 Rådgivende utvalg og administrativt kontaktutvalg 40
6.3 Forvaltningsplan 40
6.4 Kunnskapsgrunnlag 41
6.5 Overvåking 42
6.6 Oppsyn 43
6.7 Skjøtsel og tilrettelegging 44
6.8 Skjerming av sårbare forekomster 45
6.9 Forankring og samarbeid 45
6.9.1 Effektiv forvaltning gjennom samarbeid 46
6.9.2 Samarbeid om investeringer 46
6.9.3 Stimulering og organisering av frivillighet 46
6.9.4 Randsoner og tilgjengelighet 46
6.9.5 Samarbeid med andre nasjonalparker og internasjonalt samarbeid 46

Litteratur/dokumentasjon 47

Forsidefoto: Janne Kim Gitmark
Foto side 3: Birgit Brosø
Foto denne side: Birgit Brosø, Hilde Marianne Lien, Reidun Mangrud
Baksidefoto: Birgit Brosø

1. Skjærgården og samfunnet

1.1 Kysthistorien

Kombinasjonen av fiske, enkelt landbruk og sjøfart er den grunnleggende historiske leveveien i dette området. Sjøveien var ofte en bedre transportvei enn landeveien. Skjærgården bød på mange muligheter og på 1800-tallet bodde en betydelig andel av Nøtterøys og Tjømes befolkning på øyene. Fram mot vår tid ble området fraflyttet. I dag er en stor del av skjærgården et historisk landskap og det gamle kulturlandskapet i skjærgården har vært i ferd med å forsvinne. Årsaken er forfall av tekniske anlegg og gjengroing av gamle beiter og slåttenger.

Takket være grunneiere, dyreholdere, mange frivillige, kommunene, Skjærgårdstjenesten og ikke minst landbruks, natur- og kulturminneforvaltningen er landskapet med bygninger og andre kulturminner nå iferd med å bli restaurert. Skjærgården mellom Ormøy i nord og Færder i syd er definert som et av de 22 viktigste historiske kulturlandskapene i Norge (Utvalgte kulturlandskap i jordbruket). Området framstår nå mer og mer som en nasjonal skatt av et historisk kulturlandskap og det brukes offentlige ressurser for å bevare et spesialtilpasset skjærgårdslandbruk.

Skipsfarten gjorde at skjærgårdsbefolkningen ble internasjonale mer enn noen andre. Ungene i området vokste opp med historier og gjenstander fra India, Kina, Afrika og Sør Amerika og fikk tidlig tent nysgjerrigheten på verden der ute. Det var ikke bare dekksgutter og matroser som holdt til i området. Også redere, skippere og hvalfangere hadde tilhold her. Oppankrede seilskuter med hjemmehavn i området var ikke noe uvanlig syn. Mange av dagens internasjonale miljøer i Vestfold står nok, mer enn mange er klar over, på skuldrene til de gamle sjøulkene.

Fra 1930 tallet begynte noen framsynte mennesker (Oslofjordens Friluftsråd) å kjøpe opp områder langs fjorden. Områdets friluftskvaliteter og nærheten til Oslo forklarer denne utviklingen. Det ble også bygget et antall fritidshytter. Skjærgården vår har lang tradisjon med å ta imot gjester utenfra. I senere år har kommunene og staten også sikret store friluftsarealer i skjærgården. I dag er dette et av landets aller viktigste og mest brukte område for rekreasjon og avkobling. Tusenvis koser seg ute i skjærgården sommerstid og veien til Vestfoldbyene, Sandøsund, Havna og Bolæren er kort hvis man ønsker en middag i hyggelig lag - eller har behov for overnatting.

Midt oppe i det hele ligger et stort antall kulturminner og

En Tønsberg-familie på øytur til Bolærne i 1904. Bildet er antagelig tatt på Mellom Bolæren. Foto: Th. Larsen

taler sitt stille språk om hva som har foregått; gravrøyser, hustufter, bygninger, seilskutenes fortøyningsbolter, fyrene og skipsvrakene.

1.2 Naturen

De norske nasjonalparkene ligger stort sett i fjellet. Den største artsrikdommen er imidlertid knyttet til lavlandet, og særlig til kysten, der land og hav møtes. Blant de artsrike kystområdene er områdene rundt Oslofjorden de aller rikeste. Få andre steder finner vi så mange plante-og dyrearter som i skjærgården og i sjøen øst for Nøtterøy og Tjøme. Vi finner et stort antall rødlistearter her. En art som står på den såkalte rødlista, er enten truet av utryddelse, utsatt for betydelig reduksjon eller er naturlig sjelden. Vi har ca 200 rødlistearter på øyene i området. En rekke av disse er knyttet til den lange historiske bruken av kulturlandskapet.

Sjøen har gitt både mat og penger til befolkningen opp gjennom historien. Ikke minst ga det store sildefisket en økonomisk oppblomstring langs kysten. Mange av tettstedene hadde en sterk utvikling under sildefiskeriene. Men sjøen har til tider også vært et forsømt kapittel. Den moderne tid skapte forurensninger som vi nå sliter med å bli kvitt. Tidligere var det vanlig å tømme søppel, urenset kloakk og industriavfall i sjøen; «ute av syne – ute av sinn». Flere arter som kan gjøre skade på den økologiske balansen i områder, er tilført vårt område gjennom ballastvann fra skip. Vi er nå et godt stykke på vei med å rydde opp, men ikke i mål.

For ca 15 år siden ble torsken borte fra dette området –det ble en kraftig vekker for mange. Vi ble minnet om at

livet i sjøen også er sårbart og ikke noe mindre viktig enn livet på landjorda. Livet i sjøen har kommet høyere opp i vår bevissthet de senere årene.

Vi har etter hvert blitt klar over at livet i naturen, og ikke minst sjøen, er en finstemt mekanisme. Hvis vi skal lykkes i å ta vare på plante- og dyreliv, må vi også ta vare på de naturtypene som gir grunnlag for den store artsrikdommen. På samme måte vil det være viktig å redusere vannforurensningene. De marine grunntvannsområdene er sårbare. Tilførselen av nitrogen, fosfor og jordpartikler er for stor. De viktige ålegrasengene er truet av grumsete vann og for stor algevekst. Etablering av en nasjonalpark vil være et signal om at bekjempelse av forurensninger i vann fortsatt er en viktig oppgave i vårt område.

1.3 Ytre Oslofjord som transportåre, fyrvesen og losvesen

Oslofjorden er et av landets viktigste områder for sjøtransport. Flere offentlige farleder for skipstrafikk passerer gjennom nasjonalparken. Kartet til høyre viser de mest brukte ledene og trafikktettheten i området. Lengst øst, ute i åpen fjord, går den store hovedleden i Oslofjorden. Kartet viser også tydelig den omfattende losbåttrafikken mellom Sandøsund og losbordingsfeltet nord for Store Færder. Inne i skjærgården er det betydelig trafikk inn Huikjæla til Tønsberg, innenfor Store Færder og ikke minst langs indreleden fra Torgersøygapet og sørover til Vrengensundet. Los- og annen beredskapstrafikk dominerer som rimelig kan være. I tillegg er det blant annet en del stykkgodstrafikk og trafikk av fiskebåter.

Sjøfartsmyndighetene og rederier har gjort mye for å sikre en forsvarlig håndtering av avfall og ballastvann, og for at det skal være en høy sikkerhet i sjøtrafikken. Likevel har vi hele tiden en diskusjon om sikkerheten er god nok. I 2010 og 2011 hadde vi to alvorlige skipsforlis med store oljeutslipp. Mange frykter at natur og strender skal bli ødelagt som resultat av skipsuhell.

Sjøtransporten langs kysten har stor økonomisk betydning for landet. Sammenlignet med landtransport er den miljøvennlig. Skipsfarten er også en viktig del av vår kulturhistorie. Samtidig må vi arbeide for at sikkerheten blir så god at vi unngår ulykker og ødeleggelser av skjærgårdsmiljøet.

Utviklingen av fyrvesenet og losvesenet har hatt en stor betydning for sikkerheten i skipstrafikken. Disse virksomhetene er en del av områdets historie. De mange

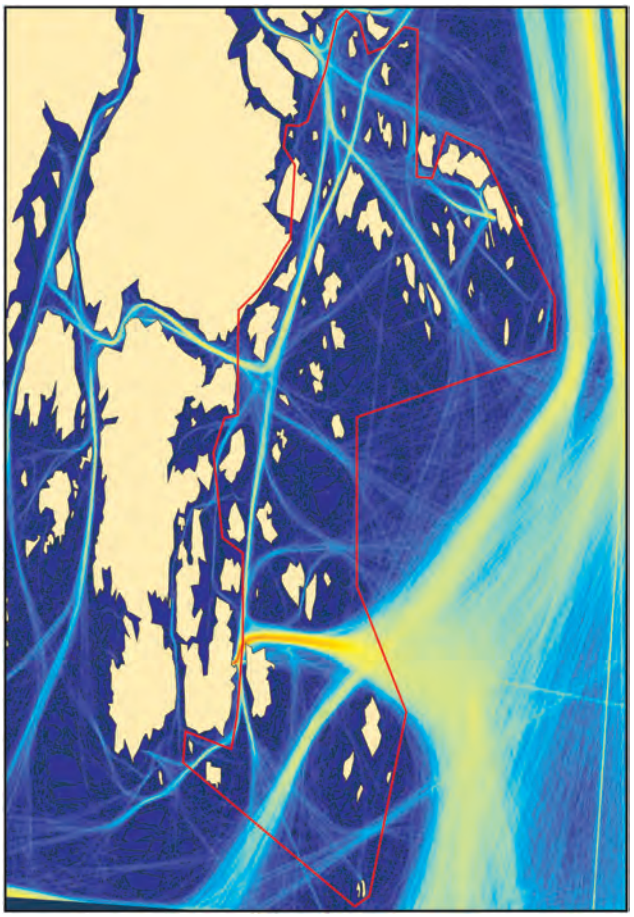

Trafikktetthet Ormø-Færder 2011. Kilde: Kystverket/AIS

skipsvrakene, særlig rundt Store Færder og Tristein, minner om at sjøen kan være farlig. Det er foreslått at nasjonalparken skal få sitt navn etter Færder fyr, som da vil bli et viktig symbolsted i nasjonalparken.

I dag er fyrene automatisert. Det har åpnet seg en ny verden der ute. Fyrvokterne og deres familier er byttet ut med fyrverter, som tilbyr spennende opplevelser. Fulehuk fyr er et godt eksempel på slik tilrettelegging og om ikke lenge kan Færder fyr bli åpnet på samme måte.

1.4 Yrkesfiske og fritidsfiske

Historisk sett har fiskeriene satt et sterkt preg på kysten vår. Store deler av befolkningen har funnet arbeid her og plassering og utforming av bebyggelse og havner har har vært styrt av fiskerienes behov. Kystens «sjel» kan ikke beskrives uten å gi fiskeren en sentral plass. I dag er det bare et lite antall yrkesfiskere igjen i det aktuelle området. Mens antall yrkesfiskere har gått tilbake, har antall fritidsfiskere økt.

Forekomsten av fisk og skalldyr har variert opp gjennom tidene. Sildefiskeriene kom og gikk, hummerbestanden

har variert. De senere år har torskebestanden gått dramatisk tilbake uten at vi har en sikker forklaring på hvorfor. Dette skaper bekymring og debatt.

Naturressursene må forvaltes slik at livsgrunnlaget ikke forringes. En nasjonalpark kan på flere områder sikre at det ikke skjer inngrep eller annen skade i det marine miljøet, som ødelegger livsmiljøet for fisk og fiskere. Her må det til et samarbeid mellom myndigheter som styrer ressursforvaltningen; fiskerimyndigheter, kommuner og miljømyndigheter.

1.5 Friluftslivet, hyttelivet og Skjærgårdstjenesten

Skjærgården øst for Nøtterøy og Tjøme ligger i den delen av landet som er tettest befolket, og er et av landets aller viktigste friluftsområder. Til tider har slitasjen i skjærgården vært stor, særlig på de strandnære områdene. Man skulle kanskje tro at slitasjen i skjærgården har økt i takt med at flere og flere i dag eier raske og store båter. Situasjonen er motsatt. Slitasjen i dagens skjærgård er langt mindre i dag enn den var for 30 år siden. Den gang bodde kystbefolkningen i telt på strendene gjennom store deler av sommeren. I dag er teltkulturen byttet ut med store båter som legger til i byenes gjestehavner, på Verdens Ende, Fjærholmen og Bolærne. Dermed har den økonomiske utviklingen bidratt til å skåne kystnaturen. Gode gjestehavner er et viktig tiltak som kan bidra til å gi naturen beskyttelse.

Samtidig har det vokst fram et «mykt» friluftsliv som ikke krever motorkraft. Kajakk er populært. Padling er skånsom mot naturen og i stor grad basert på dagsturer.

Den foreslåtte nasjonalparken rommer ca. 100 fritidsboliger. Mange av hyttene er knyttet til den gamle bosettingen og kulturhistorien i skjærgården. Flere av dagens grunneiere og hytteeiere deltar aktivt i skjøtselen av det historiske landskapet. Kulturminner blir restaurert og gamle beiter og slåttenger holdes i hevd. Grunneieres bidrag til bevaring av kulturlandskapet har stor verdi. Mange har gjort en betydelig innsats, for eksempel på Sandø, Søndre Årøy og øyene som ligger under Jarlsberg hovedgård.

Det vært vært bred politisk enighet de siste tiårene om at det ikke skal bygges flere hytter i skjærgården. Det er etablert et strengt regelverk gjennom plan og bygningsloven og landskapsvern, som ivaretar dette.

Gjennom statlig og fylkeskommunal støtte og interkommunalt samarbeid er det etablert en god skjærgårds-tjeneste i vestfoldskjærgården. Denne tjenesten har vært viktig for driften av friluftsområdene, renovasjon, transport av utstyr og ikke minst transport av beitedyr. Skjærgårdstjenesten har i dag både utstyr og kompetanse som brukes i mange sammenhenger. Skjærgårdstjenesten vil kunne bli en viktig «vert» i en nasjonalpark.

Gjennom statlig og fylkeskommunal støtte og interkommunalt samarbeid er det etablert en god skjærgårdstjeneste i Vestfoldskjærgården..
Foto: Brigit Brosø

1.6 Turisme og næring

Et stort antall turister besøker Vestfold om sommeren. De fleste kommer fra Østlandet og internasjonal turisme er beskjeden.

En nasjonalpark vil trolig trekke flere besøkende til området. Det er grunn til å tro at overnattingsstedene vil bruke nasjonalparken i sin markedsføring. Videre kan nasjonalparken åpne muligheter for næringer langs kysten, knyttet til utleie av hus og leiligheter, servering, transport, produktutvikling (f.eks. lokal mat), kulturarrangementer og andre opplevelser i skjærgården.

Det arbeides med planer for oppbygging av et nasjonalparksenter på Verdens Ende. Dette stedet er godt kjent allerede og vil trolig tiltrekke seg enda flere mennesker som følge av nasjonalparketablering og nasjonalparksenter.

På samme måte som båtlivet har konsentrert seg mer i tilrettelagte havner er det grunn til å tro at også reiselivsaktivitetene i stor utstrekning vil knytte seg til steder som er tilrettelagt, dvs. havner, byer og tettsteder.

Under enhver omstendighet vil det være viktig at reiselivsaktivitetene er tilpasset og dimensjonert i forhold til verneverdiene i området, slik at disse ikke blir forringet.

Det er fremdeles fast bosetting på Søndre Årøy. Foto: Ronny Meyer

1.7 Bosetting og dyrehold

Den faste bosettingen i skjærgården har gått kraftig tilbake og i dag er det kun Søndre Årøy, Nordre Årøy og Bjerkøy som har fast bosetting. Kravene til moderne drift har gjort det umulig å drive konvensjonelt landbruk i skjærgården. Dette har ført til at det gamle kulturlandskapet har grodd igjen og tekniske anlegg knyttet til den historiske driften har forfalt.

De senere år har landbruks- natur og kulturminnemyndighetene satt i gang et betydelig arbeid med å ta vare på et historisk kulturlandskap i hvert fylke. I Vestfold falt valget på skjærgården øst for Nøtterøy og Tjøme. De siste ti årene har det vært gjort en betydelig innsats for å restaurere landskapet slik det engang var med beiter, slåttemarker og historiske bygninger (for eksempel Mellom Bolæren). Mange grunneiere og frivillige deltar aktivt i dette arbeidet og det gis statlige tilskudd til dyrehold og annen skjøtsel. Interessen for dyrehold på øyene er i dag stor og det mangler ikke på beitedyr.

En annen viktig faktor er at Skjærgårdstjenesten bistår aktivt i skjøtselsarbeidet og transport av dyr.

Vi er i dag optimistiske når det gjelder muligheten for å ta vare på det historiske skjærgårdslandskapet.

1.8 Forsvaret

De mest kjente forsvarsanleggene i området er knyttet til kystforsvaret. Torås, Mågerø, Vardås og Bolærne er alle slike steder. Bolæren er det eneste av de gamle kystfortene som blir liggende innenfor nasjonalparkens grenser. På samme måte som det historiske kulturlandskapet, historiske anlegg knyttet til fiske, losvesen og fyrvesen mv., så er også forsvarshistorien en del av verneverdiene i området. Også her vil det være behov for restaurering, vedlikehold og ikke minst informasjon til befolkningen.

Det er i dag få operative forsvarsanlegg igjen i området. De senere årene har det blitt bygget opp en militær kystvakt som, foruten de militære funksjonene, påtar seg flere sivile oppdrag. Kystvakten er tilgjengelig for større redningsoperasjoner og tilsyn og samarbeider flere steder med politiet, Statens Naturoppsyn og fiskerimyndighetene.

1.9 Dialogen med innbyggerne, frivillig arbeid

Vestfolds befolkning har et sterkt eierskap til sin skjærgård. Det er en del av vår stolthet og identitet. At området nå kan få status som nasjonalpark, har ikke gjort denne tilhørigheten mindre. Mange av oss har blitt

Vaktpost ved Kongshavnsundet, Østre Bolæren - en vinterdag på 1950-tallet. I bakgrunnen ser vi "Solvik" på Mellom Bolæren.

enda litt stoltere over at vi har noe så fint rett utenfor stuedøra.

Fortsatt er det mye vi ikke vet om kulturminner, planter og dyr og ikke minst livet i havet som er ukjent for oss. Med nasjonalpark håper vi å kunne løfte fram mer av kunnskapen fra dette skattkammeret. Håpet er at det mer enn i dag kan bli allemannseie. En viktig brikke i en slik tanke er at det nå arbeides for å bygge opp et nasjonalparksenter. Her vil formidling av kunnskap og opplevelser være et hovedmål.

Kjærligheten til skjærgården gjør at frivillige har organisert mange viktige aktiviteter i området. Flere historiske bygninger er restaurert, frivillige rydde – og slåttelag er i aktivitet. Vertsfunksjonen på Fulehuk fyr er delvis basert på frivillighet. Også på Færder vil det trolig bli et frivillighetsbasert vertskap. Den store interessen tilsier at vi kanskje bare har sett begynnelsen av en frivillighetskultur. Stimulering og tilrettelegging for frivillige kan bli en viktig oppgave i arbeidet med nasjonalparken.

1.10 Byggevirksomhet og andre konstruksjoner

Foruten den opprinnelige, historiske bebyggelsen har det i etterkrigstiden blitt bygget et mindre antall fritidshytter i områder. Det er i tillegg bygget enkle brygger og toaletter på noen av øyene, for å ivareta friluftslivets behov. Fyrvesenet har anlegg i området som må vedlikeholdes. Dette vil ikke være i strid med vernebestemmelser for en nasjonalpark.

Uavhengig om det blir nasjonalpark eller ikke vil hovedregelen for dette området være at ny bebyggelse ikke vil være tillatt. Mindre tiltak for tilrettelegging for friluftsliv kan fortsatt være aktuelt. Det vil også være aktuelt å oppgradere eksisterende anlegg, f.eks. ilandstigningsbrygger, toaletter, avfallsdunker og bålplasser.

De fleste bygninger og havneanlegg knyttet til havna på Østre og Vestre Bolæren vil ikke bli omfattet av nasjonalparken. Disse havnene er tilrettelagt for båtlivet de senere år og det kan være rom for ytterligere tilrettelegging i disse havnene.

Fram til nå har det ikke vært fremmet forslag om å bygge tekniske installasjoner knyttet til energianlegg (f.eks. vindmøller og kraftledninger) eller andre større tekniske installasjoner i området. Eventuelle nye søknader om større tekniske konstruksjoner vil komme i strid med regelverket i en nasjonalpark.

1.11 Offentlige planer og reguleringer

Statlige retningslinjer. Det meste av Nøtterøy kommune og hele Tjøme kommune ligger innenfor virkeområdet til Rikspolitiske retningslinjer for planlegging i kyst- og sjøområder i Oslofjordregionen (RPR-O). Begge kommuner omfattes også av Statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen, hovedområde Kystkommunene i Oslofjord-regionen (SPR).

Hele det foreslåtte nasjonalparkområdet ligger innenfor virkeområdet til RPR-O. På Nøtterøy ligger øyene med nærmeste sjøareal innenfor strandsonekategorien, mens på Tjøme ligger både øyer og landfaste arealer innenfor denne kategorien.

Kommuneplaner. Kommuneplanen for Nøtterøy ble vedtatt i 2011. Dagens landskapsvernområde og andre verneområder som vil inngå i nasjonalparken er i all hovedsak vist som LNF-områder med hensynssone Båndlegging etter lov om naturvern.

Kommuneplanen for Tjøme ble vedtatt i 1999 (samfunnsdelen) og 2008 (arealdelen). Dagens landskapsvernområde og andre verneområder som vil inngå i nasjonalparken er i all hovedsak vist som LNF-områder med restriksjonsområde Vern etter naturvernloven. Kommunene har i planene tatt hensyn til nasjonale føringer nedfelt i stortingsmeldinger, rundskriv fra Miljøverndepartementet og RPR-O.

Begge kommunene har satt i gang rullering av kommuneplanen. Nasjonalparken vil bli behandlet både i samfunns- og arealdelene.

Kam-marimjelle er en rødlisteart som vokser på Østre Bolæren. Foto: Bjørn Strandli

Reguleringsplaner. I Nøtterøy kommune er det vedtatt reguleringsplaner for Hvaløy og Skjellerøykalven. Reguleringsplanen for Hvaløy (vedtatt 25.3.1974) inneholder friområder, landbruksområder og byggeområder. Den hjemler blant annet bygging av fem hytter, og er i det vesentlige gjennomført. I foredraget til kgl. resolusjon for landskapsvernområdet ble det lagt til grunn at landskapsvern kan forenes med eksisterende reguleringsplan på Hvalø. Vernebestemmelsen utfyller da reguleringsbestemmelsene, men reguleringsbestemmelsene går foran verneforskriften ved eventuell konflikt. Reguleringsplanen for Skjellerøykalven (vedtatt 24.10.1990) er en ren friområderegulering, og endrer ikke dagens bruk av området.

Det er også vedtatt reguleringsplan for to deler av Østre Bolæren. Disse delene foreslås holdt utenfor nasjonalparken.

I Tjøme kommune er det vedtatt reguleringsplan for Verdens Ende (27.11.1986). De deler av Verdens Ende og øyene utenfor som vil inngå i nasjonalparken er regulert til friområde.

Regional plan for kystsonen ble vedtatt i 2002. Planen er en fylkesdelplan etter plan- og bygningsloven, og har følgende hovedmål:

- Vestfoldkystens natur-, kultur-, nærings- og rekreasjonsverdier skal utvikles til beste for befolkningen i Vestfold og tilreisende
- utviklingen av Vestfold som "det gode bosted" og identitetsskaping skal være vesentlig i en slik utvikling

Følgende overordnede prinsipper er gjennomgående for alle delmålene i planen:

- kystsonen skal vernes og brukes i et bærekraftig perspektiv
- allmennhetens tilgjengelighet til kystsonen skal forbedres i forhold til dagens nivå
- grunneiere i kystsonen skal føle trygghet i forhold til egen eiendom
- arealforvaltningen i kystsonen skal baseres på "føre-var"- prinsippet
- livskvalitet og opplevelsesverdi til de som oppholder seg og ferdes i kystsonen, skal være sentral i utviklingen av kystsonen i Vestfold
- forvaltningen av kystsonen skal være helhetlig og samordnet

Kystsoneplanen fokuserer både på bruk og vern, og gir en rekke føringer for utviklingen av Vestfoldkysten. Retningslinjene i planen skal nå rulleres, og etablering av nasjonalparken vil bli et tema.

Regional plan for bærekraftig arealpolitikk er sendt ut på høring med frist 1. januar 2013. Hovedformålene med planen er å

- utforme en felles forpliktende arealpolitikk som skaper rom for en bærekraftig samfunnsutvikling
- bidra til større forutsigbarhet i planleggingen for offentlige og private aktører

Planen skal forenkle planlegging, skape vekst, ta vare på natur og skape gode rammer for livsmiljøet i Vestfold. Dagens landskapsvernområde og andre verneområder som vil inngå i nasjonalparken, er klassifisert som A-områder (høyeste verdiklasse) på temakart både for landskaps-, natur- og rekreasjonsverdi. På temakart for kulturmiljøer er Mellom Bolæren vist som nasjonalt og regionalt viktig kulturmiljø.

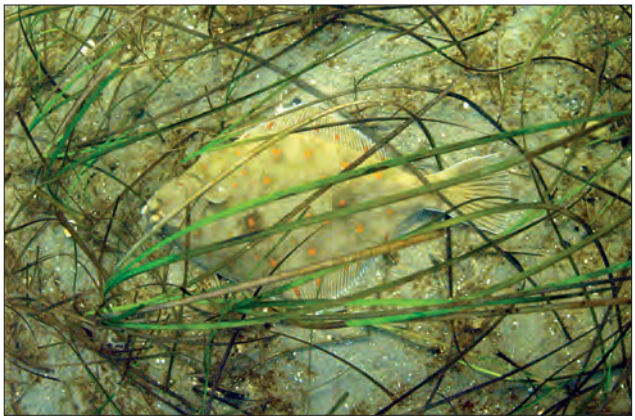

Ålegrasenger gir skjul for mange arter, her rødspette. Foto: Yngve Rakke

Forvaltningsplan for vannregion 2 Vest-Viken. Som en oppfølging av EUs vanndirektiv skal vannregionmyndighetene i Norge lage egne forvaltningsplaner for vannressursene. Ytre Oslofjord er et nytt og felles vannområde for vannregion 1 og 2. Buskerud, Telemark, Vestfold og Østfold har til sammen 25 kommuner som sokner til dette vannområdet. Buskerud fylkeskommune er vannregionmyndighet for vannregion 2 Vest-Viken, der nasjonalparkområdet inngår, og har ansvaret for arbeidet med forvaltningsplanen for denne regionen. Vannkvalitet, tilførsler av næringssalter fra vassdragene og aktuelle tiltak for å opprettholde/bedre vannkvaliteten er noen av temaene som vil bli behandlet i planen. Dette er sentrale problemstillinger for nasjonalparken, både med tanke på marine verneverdier og rekreasjon.

Det er opprettet egne fredningsområder for hummer. Et av disse ligger ved Vestre Bolæren i Nøtterøy kommune. Foto: Yngve Rakke

Fredningsområde for hummer. Fiskeri- og kystdepartementet etablerte i 2006 fire bevaringsområder for hummer på Skagerrakkysten med hjemmel i saltvannsfiskeloven. Et av disse ligger ved Vestre Bolæren i Nøtterøy kommune. Bakgrunnen for tiltaket er å styrke hummerbestanden og gi kunnskap om hvor fort hummerbestanden bygger seg opp i et område hvor den er vernet. Innenfor området er det totalforbud mot alt fiske med unntak av fiske med dorg, juksa, fiskestang og håndsnøre. Bevaringsområdet vil ligge innnenfor nasjonalparken, men restriksjonene på fiske vil fremdeles være hjemlet i forskriften etter saltvannsfiskeloven.

Fartsbegrensninger på sjøen. I henhold til Forskrift 19. juni 2003 om fartsbegrensninger i sjø, elv og innsjø, § 2 (generell fartsbegrensning), skal fartøyer utvise forsiktighet og avpasse farten etter fartøyets størrelse, konstruksjon, manøvreringsevne og farvannsforholdene, slik at det ikke ved bølgeslag eller på annen måte oppstår skade eller fare for skade for andre fartøyer, farvannets strandlinjer, kaier, akvakulturanlegg, badende eller omgivelsene for øvrig.

Forskriftens § 3 gir kommunestyret hjemmel til å fastsette lokale forskrifter om fartsbegrensninger på sjøen. Kommunene Tønsberg, Nøtterøy, Tjøme og Stokke fastsatte en slik forskrift i 2010. Den generelle fartsgrensen er 5 knop innenfor 100 meter fra alt land. I tillegg gjelder fartsgrense 5 knop på nærmere angitte steder. I farvann som ikke omfattes av 5-knopsgrensen, gjelder en fartsgrense på 30 knop innenfor en linje mellom de ytterste øyene mot åpen fjord (bortsett fra Store Færder-området og Tristein). Fartsbegrensningene gjelder hele året. Enkelte fartøyer er unntatt fra forskriften, blant annet forsvarets, politiets, tollvesenets og brannvesenets fartøyer, samt losfartøyer og ambulansefartøyer. Fartsbegrensingene omfatter store deler av nasjonalparkområdet, men ikke det åpne farvannet utenfor de ytterste øyene.

Losbåten med base i Krukehavn, er unntatt fra de generelle fartsbegrensningene. Foto: Birgit Brosø

2. Forslag om nasjonalpark – bakgrunn og prosess

2.1 Bakgrunnen for verneforslaget

Tidligere var det ikke mulig å opprette nasjonalparker langs kysten. Fram til 2009 hadde lovverket et krav om at hoveddelen av grunnen skulle være statseid. Den nye loven om naturmangfold fra 2009 åpnet muligheten til også å etablere nasjonalparker i områder med større innslag av privat grunn.

Ytre Hvaler nasjonalpark i Østfold ble etablert i 2009. Som den første kystnasjonalparken var dette et pionerarbeid. Erfaringene fra Østfold spredte seg raskt over til Vestfold, og man begynte å spørre seg om ikke skjærgården utenfor Nøtterøy og Tjøme var kvalifisert til å få en nasjonalparkstatus. Fylkesmannen tok saken opp med miljøvernministeren i februar 2012 og fikk avklart at det lå til rette for en ny nasjonalpark.

Det var knyttet en viktig forutsetning til oppstart av arbeidet. Planleggingen av en nasjonalpark ville bare bli satt i gang dersom vertskommunene Nøtterøy og Tjøme ønsket det. De to kommunestyrene behandlet saken i mars/april 2012 og gikk enstemmig inn for å sette i gang planlegging av en nasjonalpark.

Med dette utgangspunktet har Fylkesmannen organisert utredningsarbeidet og etablert de nødvendige dialoger med offentlig sektor, grunneiere, næringsliv, lag og foreninger og yrkesfiskere.

2.2 Kort beskrivelse av planområdet

Det aktuelle planområdet (også kalt utredningsområdet) omfatter alle øyer og skjær øst for Nøtterøy og Tjøme. Videre inngår hele det marine miljøet fra Nøtterøys nordre grense til syd for Færder fyr. Områdets østre grense er sammenfallende med fylkesgrensen. Mot vest/sydvest er områdets vestre grense sammenfallende med kommunegrensen mellom Tjøme og Sandefjord. Deler av Verdens Ende med øyene utenfor og Moutmarka er også med i utredningsområdet.

Havnene med tilhørende bebyggelse på Vestre og Østre Bolæren inngår ikke i planområdet. Regelverket for disse områdene følger planer utarbeidet av Nøtterøy kommune.

NIVA foretok marin kartlegging av utrednignsområdet sommeren 2012. Her registreres mengden påvekstalger på ålegras. Foto: Janne Kim Gitmark

2.3 Verneverdier og formålet med verneplanen

Det er gjennom mange år dokumentert at både naturlandskapet og det historiske kulturlandskapet har nasjonal verdi. Derfor ble området vernet som landskapsvernområde i 2006. Området representerer Vestfold i «Utvalgte kulturlandskap i jordbruket» og er i dag et av de 22 mest bevaringsverdige historiske kulturlandskapene i Norge. Til dette landskapet hører også et større antall fredete og bevaringsverdige kulturminner (bygninger, tekniske anlegg, skipsvrak, gravplasser osv.)

Det aktuelle området har unike naturkvaliteter og har det rikeste artsmangfoldet som finnes i Norge. Så mye som 200 rødlistede arter er så langt dokumentert i området. Deler av naturmiljøet er allerede fredet.

Livet i sjøen har fram til i dag hatt mindre oppmerksomhet enn landområdene i skjærgården. En rapport fra Norsk Institutt for Vannforskning (NIVA 2012) viser at det marine naturmiljøet i dette området er unikt og bør inngå

i en nasjonalpark. Sjøområdet har en større variasjon i naturtyper og større artsrikdom enn nasjonalparken i Ytre Hvaler. NIVA hevder at dette området skiller seg ut i forhold til områder på østsiden av Oslofjorden og lenger inn i fjorden. Området er også annerledes enn marine forekomster på Sørlandet.

Området er i dag trolig landets viktigste friluftsområde. Dette henger sammen med beliggenhet og egnethet. Verneverdiene bidrar også til å gjøre området verdifullt for friluftsliv. Disse verneverdiene må skjøttes til beste for allmenheten i området.

Området har et stort mangfold av verneverdier og det er ikke gitt at hensynet til disse og ulike brukerinteresser alltid trekker i samme retning. Friluftsliv kan komme i konflikt med naturverdiene. Skjøtsel av kulturlandskapet kan komme i konflikt med arters krav til livsmiljø osv. Derfor vil det være viktig å utøve en kunnskapsbasert forvaltning. I denne sammenheng vil det være viktig å ha en god forvaltningsplan (se kapittel 6).

Formålet med verneplanen er å:

- bevare et større naturområde ved kysten i ytre Oslofjord av nasjonal verdi, med et særegent kystlandskap, stor artsrikdom og lite berørte naturområder
- verne området mot påvirkning som kan skade verneverdiene eller friluftsinteressene
- bevare større intakte økosystemer og variasjonsbredden i landskap og naturtyper, med det geologiske og biologiske mangfoldet på land og i sjø og kulturminnene
- området er av nasjonal betydning for kystnært friluftsliv. Allmennheten skal gis anledning til opplevelse av naturen gjennom utøvelse av naturvennlig og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging

2.4 Lovgrunnlaget for planarbeidet

Lovgrunnlaget for planlegging og forvaltning av nasjonalparker ligger i naturmangfoldlovens kapittel 5, og særlig § 35 om nasjonalparker.

Verneforskriften for nasjonalparken gjelder parallelt med flere særlover, for eksempel kulturminneloven, havne- og farvannsloven, forurensingsloven, motorferdselloven, friluftsloven, havressursloven og viltloven.

Tiltak må oppfylle kravene både etter verneforskriften/naturmangfoldloven og det regelverket tiltaket ellers reguleres etter.

Tiltak som krever godkjenning etter plan- og bygningsloven skal også behandles etter nasjonalparkforskriften, normalt før behandlingen etter plan- og bygningsloven.

Forskrifter gitt med hjemmel i naturmangfoldloven vil normalt gå foran andre lover eller forskrifter hvis det er motstrid mellom bestemmelser.

Foruten regulering av virksomhet innenfor nasjonalparkens virkeområde, sier loven at det skal tas hensyn i «utenforliggende virksomhet». Regelverket som styrer sikkerhet i skipstrafikken, støykilder og vannforurensninger som tilføres nasjonalparken fra omkringliggende områder, er relevante eksempler. Naturmangfoldloven sier følgende om slike forhold:

Kan virksomhet som trenger tillatelse etter annen lov innvirke på verneverdiene i et verneområde, skal hensynet til disse verneverdiene tillegges vekt ved avgjørelsen av om slik tillatelse bør gis, og ved fastsetting av vilkår. For annen virksomhet gjelder aktsomhetsplikten etter §6.

§6 sier følgende:

Enhver skal opptre aktsomt og gjøre det som er rimelig for å unngå skade på naturmangfoldet i strid med §§ 4 og 5. Utføres en aktivitet i henhold til en tillatelse av offentlig myndighet, anses aktsomhetsplikten oppfylt dersom forutsetningene for tillatelse fremdeles er tilstede.

2.5 Planprosess, organisering og framdrift

Store deler av det aktuelle området er godt dokumentert gjennom flere tiår. Området har i mange år vært regulert gjennom de bestemmelsene i plan- og bygningsloven som gjelder for strand- og kystsoneforvaltningen. Fra 2006 har øyene og store deler av området vært landskapsvernområde. Det er laget en egen forvaltningsplan for landskapsvernområdet. Området rommer også et skogreservat, plantelivsfredninger og en rekke sjøfuglreservater.

Det nye med nasjonalparkforslaget er at også det marine miljøet og sjøbunnen inngår i verneforslaget.

Melding om oppstart av planprosessen ble sendt ut i mai 2012, med høringsfrist 1. juli samme år.

Siden det har vært aktuelt å ta med det marine miljøet i nasjonalparken, undersøkte Norsk Institutt for

Verneplanprosessen har følgende framdriftsplan:

Mai - juni 2012	Kunngjøring og skriftlig melding om oppstart. Høringsfrist: 1. juli
31. mai	Åpent møte
Juni - november	Dialogmøter med grunneiere, lag og foreninger, næringsliv og fiskere
Juni - oktober	Kartlegging av marine verneverdier (NIVA)
Oktober og november	Utarbeidelse av verneforslag og faglig godkjenning i Direktoratet for naturforvaltning
Desember - februar 2013	Lokal og sentral høring
Mars	Fylkesmannen sender verneforslag med kommentarer til Direktoratet for naturforvaltning med kopi til Miljøverndepartementet
April - august	Sentrale avklaringer med berørte departementer og tilrettelegging av kongelig resolusjon
August 2013	Vedtak i regjeringen ved kongelig resolusjon

Vannforskning farvannet i 2012, på oppdrag fra Fylkesmannen. Den ferdige rapporten ble levert i oktober 2012. Sammen med erfaringer fra Ytre Hvaler nasjonalpark er denne rapporten brukt til å utforme forslaget til virkeområde og verneforskrift for nasjonalparken.

Før verneforslaget ble sendt på lokal og sentral høring, har det vært til faglig godkjenning i Direktoratet for naturforvaltning (DN). Etter høringen vil Fylkesmannen sende sitt endelige verneforslag med tilrådinger til DN, som deretter sender sin anbefaling til Miljøverndepartementet. Etter at nødvendige avklaringer er gjort mellom berørte departementer, sendes så saken som kongelig resolusjon til regjeringen, som på det grunnlaget fatter det endelige vernevedtaket.

Fylkesmannen har oppnevnt en egen styringsgruppe med representanter fra de berørte kommunene, fylkeskommunene, grunneiere, fastboende i skjærgården, allmenhet og næringsliv. Følgende personer sitter i styringsgruppen:

Bjørn Strandli – Fylkesmannen (leder)
Toril Eeg – Nøtterøy kommune
Christine Norum – Tjøme kommune
Arild Moen – Vestfold fylkeskommune
Carl Nicolaus Wedel Jarlsberg -grunneier
Hilde Lind Jørgensen - fastboende og dyreholder i skjærgården
Rune Svensson - Oslofjordens friluftsråd
Thorvald Haraldsen - Organisasjonen Ytre Oslofjord og stiftelsen Fulehuk fyr

Styringsgruppen har hatt følgende oppdrag:

- gi råd til Fylkesmannen om et samlet verneforslag innen 1. desember 2012. Fylkesmannen og Direktoratet for naturforvaltning fatter etter dette en beslutning om verneforslagets innhold
- ha det overordnede ansvaret for framdrift og disponeringav ressurser som er avsatt til formålet
- ha det overordnede ansvaret for å planlegge åpningen av nasjonalparken

Følgende prosjektgruppe står for det løpende utredningsarbeidet:

Bjørn Strandli (leder)
Ronny Meyer – Nøtterøy og Tjøme kommuner
Anitra Fossum – Vestfold Fylkeskommune
Gunnar Larsen – Fiskeridirektoratet
Pål Otto Hansen – Fylkesmannen
Hilde Marianne Lien – Fylkesmannen

2.6 Medvirkning

Foruten innspill som kom inn i «meldingsfasen» har vi gjennomført fire dialogkonferanser med

- grunneiere
- lag og foreninger knyttet til friluftsliv, naturvern og kulturhistorie
- næringsliv – reiseliv, turisme, landbruk mv.
- yrkesfiskere

Det kom inn mange forslag til navn på nasjonalparken, men "Færder nasjonalpark" skilte seg klart ut. Foto: Bjørn Strandli

I tillegg er det gjennomført en rekke mindre møter med ulike parter og et stort antall telefonsamtaler. Det har også kommet en rekke forespørsler om skriftlig materiale om saken. Dette har vært sendt ut fortløpende.

Fylkesmannens nettside har hatt en egen side for nasjonalparken og informasjon om dokumenter, saksbehandling, møter i styringsgruppen osv. har vært lagt ut der fortløpende. Materiale har også vært lagt ut på nettsidene til Nøtterøy og Tjøme kommuner og Vestfold fylkeskommune.

Mediene har gitt saken bred omtale i alle faser av arbeidet. Særlig har Tønsbergs Blad bidratt til at all viktig informasjon har blitt presentert gjennom store oppslag.

Saken har alt i alt vært tydelig profilert i regionen og mulighetene for å komme i dialog har vært mange.

2.7 Navn på nasjonalparken og plassering av nasjonalparksenter

Fylkesmannen sammen med Tønsbergs Blad inviterte i april befolkningen til å foreslå navn på nasjonalparken. Responsen var god og vi fikk inn flere gode forslag. Etter innspillsfasen, som hadde frist 1. juli, ble en oppsummering av innspillene sendt Nøtterøy og Tjøme kommuner, med mulighet for eventuelle kommentarer. Fylkesmannen ba kommunene spesielt om å ta stilling til navneforslag og hvor et nasjonalparksenter bør ligge.

Kommunestyrene i Nøtterøy og Tjøme har begge vedtatt enstemmig at navnet på nasjonalparken bør være Færder og at et nasjonalparksenter bør ligge på Verdens Ende.

3. Konsekvenser av verneplanen

Etter konsekvensutredningsforskriftens § 2 h skal *«planer for nasjonalparker og andre verneområder større enn 500 km², eller større enn 250 km² dersom planene fører til en vesentlig endring i dagens bruk, alltid behandles etter konsekvensutredningsforskriften.»*

Det forslåtte verneområdet har ca. 325 km² sjøareal og 15 km² landareal, til sammen ca 340 km². Det er Fylkesmannens oppfatning at restriksjonsnivået innenfor nasjonalparken (både på land og i sjø) ikke vil føre til vesentlig endring av dagens bruk verken for grunneiere, primærnæringer som landbruk og fiske, turisme eller andre samfunnsinteresser. For landområdene vil vernebestemmelsene for Ormø – Færder landskapsvernområde og de øvrige verneområdene i området, i all hovedsak bli videreført i nasjonalparken.
Det innebærer at verneplanen for Færder nasjonalpark ikke utløser krav om konsekvensutredning.

Forvaltningslovens § 17 og naturmangfoldlovens § 8 og 46 stiller krav til kunnskapsunderlag når planlegging skal gjennomføres. Arbeidet med planlegging og forvaltning av dagens landskapsvernområde bygger på solid dokumentasjon gjennom mange år og en vedtatt forvaltningsplan. Kunnskapen om livet i sjøen var svakere dokumentert enn de øvrige delene av området. For å sikre kunnskap om sjøområdene, ble det sommeren og høsten 2012 gjennomført en utredning av Norsk Institutt for Vannforskning.

En nasjonalpark kan gi flere positive effekter. Det oppnås en helhetlig forvaltning av natur- og kulturverdiene, og ansvaret legges til et valgt områdestyre med politiske representanter fra Nøtterøy og Tjøme kommuner og Vestfold fylkeskommune. Det kan forventes økte ressurser til forvaltning, naturveiledning og tilsyn, herunder et nasjonalparksenter. Endret vernestatus vil ellers kunne bidra til å heve aktsomheten og beredskapen i oljevern og kysttrafikken. En nasjonalpark tilsier at vannkvaliteten i området bør forbedres. En hevet status for området gir nye muligheter for verdiskapning, bl.a. innen reiseliv. En nasjonalpark så tett inntil urbane områder er sjeldent og attraktivt. Det kan virke stimulerende på bosetting og bedriftsetablering i naboområdene.

Konkret vil nasjonalparken ikke være til hinder for vanlig bygningsmessig vedlikehold av eksisterende bygninger, brygger og andre typer anlegg innenfor verneområdet. Dagens bruk av området til friluftsliv, båtturisme, jakt/fiske, yrkesfiske og jordbruk vil ikke bli vesentlig endret som følge av nasjonalparken. Ordinært skogbruk vil ikke være tillatt. Hogst vil være regulert av forskriften og forvaltningsplanen.

Muligheten for tilrettelegging i friluftsområdene vil i all hovedsak følge den praksis som er i dag.

Sjøområder og sjøbunnen vil inngå i nasjonalparken, men vernebestemmelsen vil neppe komme i konflikt med dagens bruk, heller ikke for fiske. Fisk og og andre marine ressurser vil fortsatt bli forvaltet etter havressursloven og annen saltvannsfiskelovgivning. Det er likevel aktuelt med restriksjoner på oppdrett i sjø, herunder fiskeoppdrett, skjelldyrking, havbeite m.m. Fylkesmannen foreslår forbud mot inngrep i sjøbunnen, for eksempel uttak av masse, mudring, dumping, sandpåfylling, bygging av nye brygger/havner og bøyelegging som ikke har tilknytning til eksisterende brygger.

3.1 Mer helhetlig forvaltning

Et større antall forskrifter vil bli samordnet i èn forskrift. Dette vil representere en forenkling. Fylkesmannen vil ta initiativ til at de som er involvert i driften av skjærgården, i større grad enn i dag, inngår i et felles fagmiljø, jf. kapittel 6. Det kan innebære mer samarbeid om kompetanse, økt bruk av felles ressurser, bedre betjening av ulike brukergrupper osv.

3.2 Grunneiers råderett og landbruk

Det aktuelle skjærgårdsområdet er i dag et prioritert nasjonalt kulturlandskap og det forventes stabil tilgang på ressurser for å stimulere og opprettholde skjøtselen i området. Videre kan en nasjonalpark gjøre det lettere med produktutvikling knyttet til for eksempel overnatting, lokal mat og opplevelser.

Vern etter naturmangfoldloven innebærer ikke at grunneiere mister eiendomsretten, men det kan innebære innskrenkinger i råderetten. Det er likevel viktig å være klar over at råderetten allerede er regulert i dagens landskapsvernområde, naturreservater, plantelivsfredninger og for fredete kulturminner. Likevel vil en nasjonalpark bety økte restriksjoner på hogst og skog.

Når det gjelder nye bygninger, veier og andre konstruksjoner, er dagens regelverk strengt. Det følger av dagens vernebestemmelser, og statlige planretningslinjer for

Oslofjorden. Hovedregelen er at de nevnte tiltakene ikke er tillatt og vil kreve dispensasjon fra verneforskriften. Vanlig vedlikehold av bygninger og tekniske anlegg som ikke fører til bruksendring vil ikke kreve godkjenning. Det samme vil gjelde drift og skjøtsel der hvor kulturlandskapet skal ivaretas. Inngjerding av husdyr vil også kunne tillates etter søknad.

Oppsyn, kanalisering av ferdsel og informasjon vil være viktige tiltak for å forebygge konflikter mellom allmenhet, grunneiere og dyr på beite. Slike interessemotsetninger omtales og avklares i forvaltningsplanen.

3.3 Erstatninger

§50 i naturmangfoldloven sier følgende om erstatninger som følge av vernetiltak:

En eier eller rettighetshaver i eiendom som helt eller delvis blir vernet som nasjonalpark, landskapsvernområde, naturreservat, biotopvernområde eller marint verneområde, har rett til erstatning fra staten for økonomiske tap når et vern innebærer vanskeliggjøring av igangværende bruk. For bruk som trenger tillatelse fra offentlig myndighet, gjelder retten til erstatning bare hvis tillatelse er gitt før det er gitt kunngjøring etter §42.

Når vilkårene etter første ledd er oppfyllt, fastsettes erstatningen for tap i igangværende bruk i samsvar med utmålingsreglene i lov av 6.april 1984 nr. 17 om vederlag ved oreigning av fast eiendom (ekspropriasjonserstatningslova). Ved anvendelse av nevnte lov §10 er det tidspunktet for vernevedtaket som skal legges til grunn.

Kongen fastsetter ved forskrift hva som regnes som igangværende bruk for virksomhet i henhold til

a. utvinningstillatelse etter lov 29. november 1996 nr. 72 om petroleumsvirksomhet (petroleumsloven)
b. utmål etter lov 30. juni 1972 nr. 70 om bergverk (bergverksloven)
c.mineralloven

Det er viktig å være klar over at landarealene i det aktuelle området ble vernet som landskapsvernområde i 2006. I og med at restriksjonsnivået for grunneiere og rettighetshavere i hovedsak vil forbli slik det er i dag, vil det være et svært begrenset juridisk grunnlaget for å utbetale erstatninger, som følge av et nasjonalparkvern. For skogarealene er det nyanser mellom regelverket i dagens landskapsvernområde og de regler som foreslås for nasjonalparken. I den grad reglene for skogarealene vil virke strengere enn dagens landskapsvern, kan det være relevant i få dette prøvet etter § 50 i naturmangfoldloven.

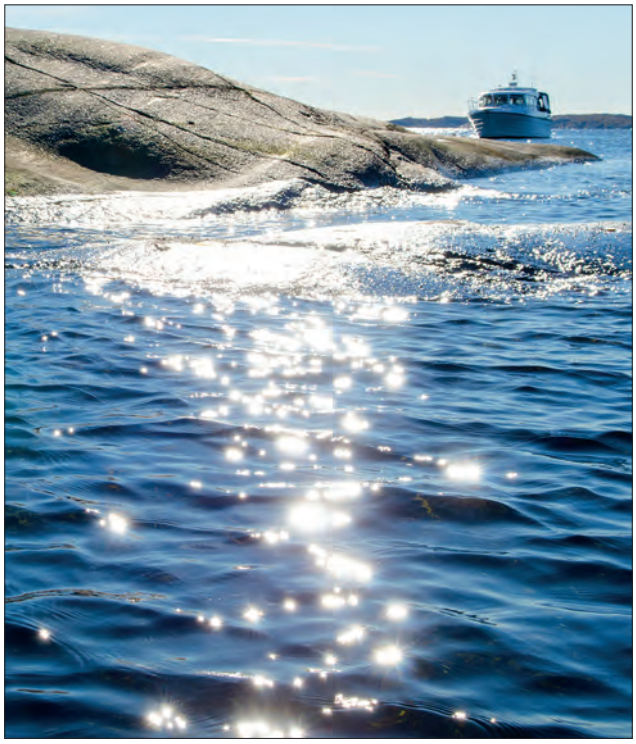

Hummerfiske syd for Reieren, Tjøme. Foto: Birgit Brosø

3.4 Fiskeri

Verken yrkesfiske eller fritidsfiske blir regulert gjennom vernebestemmelsene i nasjonalparken. Forvaltningen av både yrkesfiske og fritidsfiske vil ligge hos fiskerimyndighetene.

Imidlertid kan nasjonalparken bli et viktig bidrag til å sikre grunnlaget for fiskeriene, gjennom å beskytte livsmiljøet for dyr og planter i sjøen. Eksempler på dette er de viktige gruntvannsområdene og ålegrasengene som er viktige for oppvekst av en rekke økonomisk viktige arter, for eksempel skalldyr, torsk, ørret og sild. I disse områdene vil det ikke bli anledning til tekniske inngrep, havneutvikling, nye brygger og for eksempel utvikling av bøyehavner.

NIVA- rapporten understreker viktigheten av å redusere forurensende utslipp til området ytterligere. Dette er viktig for å forhindre at viktige naturtyper og oppvekstområder for fisk blir skadet eller ødelagt.

En nasjonalpark vil ha som formål at tilførsel av skadelig kjemikalier og næringssalter skal reduseres. Dette vil være viktige premisser til det lokale arbeidet med realisering av EUs vanndirektiv, som pågår i disse dager.

En nasjonalpark kan gjøre det lettere med ny produktutvikling knyttet til for eksempel fiskeprodukter, lokal mat og opplevelser.

3.5 Annet næringsliv

Nasjonalparker er en merkevare over hele verden. Å ha en nasjonalpark «vegg i vegg» med så urbane miljøer som vi har i Vestfold er spesielt attraktivt.
Det vil blant annet bidra til at naboområdene får økt status som boområder. En konsekvens av dette kan bli at interessen for bedriftsetableringer også øker. Attraktive bomiljøer er viktig for bedriftene, det gir stabil tilgang til kompetanse og arbeidskraft.

Økt oppmerksomhet og status til området gir også økte muligheter for næringsvirksomhet knyttet til nasjonalparken. Eksempler er transport, hoteller i regionen, lokale overnattingstilbud, arrangementer, servering, lokal mat og kultur. Mange bedrifter vil bruke området i sin lokale og internasjonale profilering, ta med kundemiljøer på opplevelser i området osv. Mange bedrifter i Vestfold tilbyr tjenester knyttet overnatting, servering og opplevelser. Det er grunn til å tro at en nasjonalpark vil gi drahjelp til denne type næringer.

Fylkesmannen ønsker at nasjonalparken skal bidra til verdiskaping i området, men det kan ikke skje på bekostning av verneverdiene. Inne i selve nasjonalparken vil det derfor ikke være rom for utbygging. Nye bygninger og større tekniske anlegg inne i nasjonalparken vil som hovedregel ikke være tillatt.

Når det gjelder ferdsel, bruk av bygninger og tekniske innretninger, vil reglene bli de samme som for grunneiere og allmenhet.

I nasjonalparkens randsoner kan det imidlertid være betydelige behov for å tilrettelegge for bedre atkomst, ikke minst for de som ikke har egen båt. Transporttilbud, parkeringsplasser, gjestehavner og god informasjon vil være viktig i denne sammenhengen. En god infrastruktur knyttet til nasjonalparken vil være en oppgave i tiden framover. Det vil også være viktig at universell utforming blir ivaretatt i en slik tilrettelegging.

3.6 Friluftsliv og reiseliv

Randsonene mot vest er betydelig utbygget og tilrettelagt for friluftsliv og reiseliv, gjennom faste båthavner og gjestehavner, hoteller og mindre overnattingssteder og et stort antall serveringssteder.

Inne i det som er forslått som nasjonalpark er tilretteleggingen preget av enkle innretninger som små fortøyningsbrygger, fortøyningsbolter i fjell og diskrete toaletter, søppeldunker og bålplasser. Fylkesmannen ønsker at det skal fortsette å være slik. I formålsparagrafen foreslås derfor følgende ordlyd:
Området er av nasjonal betydning for kystnært friluftsliv. Allmennheten skal gis anledning til opplevelse av naturen gjennom utøvelse av naturvennlig og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

Tilrettelegging for fritidsbåter på Ildverket. Foto: Hilde Marianne Lien

Fylkesmannen mener at et slikt formål gir rom for en viss videreutvikling og forbedring av den type tilrettelegging som er der i dag. Videre er det behov for å oppgradere brygger, toaletter og andre anlegg som er nedslitte.

3.7 Kulturlandskap og kulturminner

Området rommer et unikt kulturlandskap og mange kulturminner, både over og under vann.

Det er forventet at en nasjonalpark vil gi økte ressurser til forvaltningen av området. Det vil være positivt for mulighetene til å ivareta de verdiene som krever aktiv skjøtsel og vedlikehold. Fylkesmannen antar at en nasjonalpark vil ha en positiv effekt for kulturlandskapet og forvaltningen av kulturminnene.

På denne sletta ble mange krigsfanger gravlagt. Arkeologer har undersøkt stedet for å finne spor etter gravene som skal ha vært fjernet i 1953. Foto: Anitra Fossum.

I enkelte sammenhenger kan økt oppmerksomhet føre til uheldig slitasje på kulturminner. Det er også kjent at kulturminner under vann kan bli plyndret. Kanalisering av ferdsel, oppsyn og god informasjon vil derfor være viktig.

3.8 Naturmiljø, forurensning og slitasje

Regelverket for en nasjonalpark vil neppe innebære de store endringene for naturmiljøet på land.

For det marine miljøet kan effekten av en nasjonalpark bli større, i og med at man sikrer dette miljøet mot inngrep. Et forbedret vannmiljø er viktig for en rekke naturtyper og organismer i sjøen. Når verdiene i det marine miljøet skal vernes som del av en nasjonalpark, vil argumentene øke for å ha en tilstrekkelig god vannkvalitet. En fersk rapport fra NIVA understreker betydningen av å bedre vannkvaliteten i dette farvannet. Det gjelder ikke minst reduksjon i mengden av næringssalter, men også kjemikalier fra kommunal kloakk og båthavner. Dette vil bli fulgt opp i arbeidet som nå pågår med oppfølging av EUs vanndirektiv. I tiden framover skal det lages tiltaksplaner for kystområder og vassdrag i vårt område. Kravene til naturtilstanden i nasjonalparken vil gi viktige føringer for et slikt arbeid.

Vi har i dag en god renovasjonsordning i området. Skjærgårdstjenesten er rustet med godt utstyr og båter til dette formålet. Allikevel er det for mye avfall som kastes i sjøen fra skip. Det vil være viktig å forbedre driftsorganisasjonen ytterligere slik at den blir istand til å utøve endra bedre forebyggende informasjon og tilsyn. Samarbeid med skipsfartsnæringen vil også være viktig som et forebyggende tiltak.

Oljeutslippene fra skip er en stor trussel mot naturmiljøet og friluftslivet i området. Vi har to store ulykker i friskt minne (Langesund og Hvaler). Flere fremmede arter er tilført området gjennom ballastvann fra skip. Mye av avfallet som driver i land på strendene kommer også fra skipstrafikken. Ytre Oslofjord kan bli omkranset av tre nasjonalparker. Dette tilsier stor aktsomhet i skipstrafikken og hos de myndighetene som har ansvar for sikkerheten og beredskap i dette området.

Gjennom årene er det sluppet ut betydelige mengder miljøgifter fra båthavnene i området. Klima og forurensningsdirektoratet (Klif) har sendt melding til alle eiere av båthavner om at det bør innføres systematisk oppsamling av miljøgifter i alle båthavner. Flere båthavner i

Mye avfall driver i land på øyene. Her Sandø nord. Foto: Birgit Brosø

Tjøme, Nøtterøy og Tønsberg ligger tett inn mot nasjonalparken. Fylkesmannen vil foreslå at båthavnene i de tre kommunene, som grenser inn mot nasjonalparken, samarbeider om å få gjennomført en miljøsertifisering.

Regelverket for nasjonalparken har ingen bestemmelser som regulerer skipstrafikk eller oljevernberedskap. Formålsparagrafen (§2) tilsier imidlertid at aktsomhetsreglene i naturmangfoldsloven (§6) forutsettes brukt både i forvaltningen av regelverk etter andre lover og i utvikling av nye sikkerhetsrutiner og -regelverk. Det samme vil gjelde for oljevernberedskap. Samarbeidet mellom miljømyndighetene og Kystverket blir viktig.

Vi kan ikke se bort fra at antall besøkende vil øke noe og at faren for økt slitasje og forstyrrelse øker. For å avbøte dette vil det være viktig at kanalisering av ferdselen er god, at den forebyggende informasjonen er god og at vi har en god overvåking av naturmiljøet. Det vil dessuten være viktig at de myndighetene som har ansvar for oppsyn, bruker sine ressurser effektivt gjennom samarbeid, slik at oppsynet overkommer sin oppgave og har en god kontakt med brukerne i området. Forutsatt at disse forutsetningene innfris, tror Fylkesmannen at det kan være plass til enda noen flere mennesker i dette mangfoldige området.

3.9 Støy og motorferdsel

Flere av innspillene i kunngjøringsfasen viser at støy av mange oppleves som et problem. Fylkesmannen mener at fartsbestemmelsene på sjøen må følges opp bedre. Maks fartsgrense er 30 knop og i alle områder nærmere enn 100 meter fra land er fartsgrensen fem knop. En effektiv håndhevelse av de fartsgrensene som gjelder, vil bidra til redusert støy og bedre sikkerhet i mange friluftsområder og naturområder. Myndighetene som utøver oppsyn må sikre at fartsgrensene overholdes. Det bør

etableres et bedre samarbeid mellom ulike myndigheter og brukes mer ressurser enn det vi gjør i dag.

Det er ikke foreslått ferdselsbegrensninger ut over de regler som gjelder for skipstrafikk og fritidsbåter i dag.

Det har gjennom årene kommet mange klager på støy fra øvelsesflyvning med privatfly i luftrommet over skjærgården. Slik øvelsesflyvning kan ikke reguleres gjennom nasjonalparkvernet, og må håndteres gjennom andre lovverk og virkemidler.

"Vern gjennom bruk". Foto: Birgit Brosø

3.10 Vern gjennom bruk

I meldingsfasen har Fylkesmannen fått inn flere innspill som sier at bruken av området må opprettholdes, både friluftsaktivitetene, skjøtsel av eiendommer, kulturlandskap og kulturaktiviteter. Fylkesmannen slutter seg til at «vern gjennom bruk» er et godt uttrykk for områdets karakter. Status som nasjonalpark vil underbygge betydningen av å restaurere og skjøtte kulturlandskapet i området. Som et uttrykk for den samme holdning er friluftsliv tatt inn i formålsparagrafen for verneforskriften.

Det finnes flere naturforekomster i området som krever beskyttelse. Det gjelder sårbare naturtyper, truete arter, dyr som trenger ro i hekke- og yngleperioder, sårbare kulturminner osv. Slik bruken av området fungerer i dag, er det stor forståelse for dette og dette oppleves ikke som særlig konfliktfylt verken fra grunneiere, allmenhet eller offentlige myndigheter.

3.11 Informasjon, undervisning og forskning

En direkte konsekvens av en nasjonalpark vil være at informasjon og undervisning vil bli prioritert høyere enn i dag. Det er aktuelt å bygge opp et nasjonalparksenter på Verdens Ende og informasjonsporter i bysentrene og viktige havner langs kysten. Her vil allmenhet, turister, skoler, høgskoler og universiteter være viktige målgrupper. Som nevnt tidligere kan slik informasjon få stor betydning for aktsomheten i bruken av områdene, bidra til gode opplevelser gjennom økt kunnskap og ikke minst medvirke til at offentlige myndigheter gjennom sin planlegging og utforming av regelverk blir mer bevisst det unike miljøet som finnes i denne skjærgården. Fylkesmannen vil bidra til at informasjonsarbeidet knyttet til nasjonalparken blir økt i forhold til dagens situasjon.

3.12 Randsoner, tilgjengelighet og transport

Ferdselen i skjærgården er i stor grad båtbasert. Det er allikevel mange som ikke har båt og det finnes få muligheter for kollektiv transport. Det er heller ikke avsatt parkeringsplasser og informasjon tilpasset et slikt formål, ei heller transportordninger som er stabile. Etter Fylkesmannens mening bør kommunene i området, fylkeskommunen og relevante statlige myndigheter legge bedre til rette for at flere kan besøke skjærgården uten å disponere egen båt.

Et av formålene med nasjonalparken er å bevare skjærgårdslandskapet. Nasjonalparken blir liggende tett inntil urbane og bebygde områder. På bakgrunn av §6 i naturmangfoldloven blir det viktig at det ikke settes i verk eller godkjennes tiltak i nasjonalparkens umiddelbare naboskap som kan påvirke helheten i landskapet på en negativ måte. Fylkesmannen mener at dette først og fremst er en oppgave for den kommunale planlegging.

Flybåten har bidratt til at mange kom seg ut til Bolærne uten å disponere egen båt. Foto: Birgit Brosø

4. Verneforslag

4.1 Innspill til melding om oppstart

Fullstendig oversikt over skriftlige uttalelser i meldingsfasen, med Fylkesmannens kommentarer, finner du på fylkesmannens nettside **www.fylkesmannen.no/vestfold /nasjonalpark.**

Fylkesmannen inviterte over 300 grunneiere, høringsinstanser og interesserte til å komme med skriftlige innspill til meldingen. I alt fikk vi 15 skriftlige kommentarer. Planene om å opprette en nasjonalpark fikk full støtte hos alle som uttalte seg.

Det kom ingen protester, heller ikke protester mot grensene for de foreslåtte grensene for utredningsområdet. Ingen ønsket å gjøre parken mindre, men det kom flere forslag om utvidelser. Blant annet ble Tjønneberget, Pirane og Sønstegård syd på Hvasser og Steinane og Humlesekken syd på Tjøme foreslått som nye områder. Det kom også forslag om at nasjonalparken i Vestfold burde grense mot Ytre Hvaler nasjonalpark midt i fjorden.

En representant for grunneierne ga uttrykk for en viss bekymring for at grunneiernes rådighet ville bli ytterligere begrenset i forhold til dagens status. Han pekte på at eiernes behov ved fastsetting av bestemmelser for bruk, skjøtsel og vedlikehold måtte bli ivaretatt.

Fylkeskommunen var opptatt av muligheten for næringsutvikling som en nasjonalpark gir, og at det særlig i nasjonalparkens randsone blir lagt til rette for næring. De uttalte videre at det er viktig at man tar stilling til hva som skal være rammer for organisert ferdsel opp mot nye muligheter innenfor næringsutvikling og reiseliv, og hvilke typer bærekraftig næringsliv man ønsker.

Området vil få best vern gjennom aktiv bruk, og området må fortsatt kunne brukes til friluftsliv, både på land og på sjøen, mente mange av de som uttalte seg. Flere pekte på at kyststiene burde videreutvikles. Spesielt nevnte Sydhavna Vel en kyststi fra Havna og utover mot Verdens Ende og Moutmarka. Oslofjorden Friluftsråd uttalte at en nasjonalpark som brukes av mange, krever store ressurser til tilrettelegging og vedlikehold av stier, teltplasser, rasteplasser og brygger. Mellom Bolærens Venner ønsket at det store frivillighetsarbeidet på øya kunne fortsette, og at det kunne lages en solid kai slik at større båter kan sette grupper i land på Mellom Bolæren. De ønsket også å sette opp et symbolsk vakttårn i russerfangeleiren.

Levende landbruk oppfattes som viktig for at kulturlandskapet skal holdes i hevd. Flere grunneiere, blant annet på Søndre Årøy, Kjøleholmen og øyene som ligger under Jarlsberg hovedgård, håpet at nasjonalparken vil være et virkemiddel for å ta vare på kulturlandskapet, slik landskapsvernområdet og betegnelsen «utvalgte kulturlandskap i jordbruket» har fungert. Gårdbruker Preben Fossaas foreslo å etablere senter for kunnskap og koordinering av beiting og skjøtsel av kulturlandskap. Han foreslo at senteret kunne drives som et gårdsbruk, gjerne på Østre Bolæren, som har den nødvendige infrastrukturen.

Turistforeningen, flere padlerforeninger og enkeltpersoner ønsket en lavere fartsgrense innenfor nasjonalparken. Flere uttalelser pekte på at 10 knop bør være maks tillatt hastighet i nasjonalparken. Padlerne ønsker i tillegg stille områder som kan være forbeholdt de «myke» trafikantene på sjøen. Padlerne tok til orde for et mer miljøvennlig friluftsliv enn det de mente vi har i dag.

Statens naturoppsyn spilte inn forslag om at det burde utvikles et bedre system enn i dag for overvåking av naturtilstanden i nasjonalparken, og tok samtidig til orde for en mer dynamisk forvaltning av fuglereservatene enn i dag.

Noen reiste spørsmålet om ikke nasjonalparken kan føre til økt byråkratisering, lengre saksbehandlingstider, mer kostbar planlegging osv. Nøtterøy og Tjøme kommuner oppleves å ha gjort et godt arbeid med forvaltingen av landskapsvernområdet så langt, og det er bekymring for at nasjonalparkforvaltningen kan bli mer krevende på flere områder.

Padlerne ønsker seg stille områder som kan være forbeholdt "myke" trafikanter på sjøen. Foto: Birgit Brosø

Det ble pekt på at offentlige etater bør sette seg som mål at nasjonalparken skal bidra til økt effektivitet og kvalitet. Dette kan oppnås gjennom en klar arbeidsdeling mellom kommunene og nasjonalparkstyret.

Oslofjordens Friluftsråd påpekte behovet for større ressurser til forvaltning enn det vi har i dag, og viste til at Skjærgårdstjenesten kunne utvikles til å bli et tilstedeværende «vertskapsteam» i nasjonalparken. Samlokalisering av flere fagmiljøer i et nasjonalparksenter vil kunne forsterke samarbeidet for eksempel mellom Statens naturoppsyn, Skjærgårdtjenesten, Oslofjorden friluftsråd, forskningsmiljøer og frivillige organisasjoner, og bidra til en mer rasjonell utnyttelse av forvaltningsressursene. Eksempler på temaer for samarbeid vil være kompetanseutvikling og undervisning, oppsyn og drift, landbruksdrift og skjøtsel av kulturlandskap, næringsutvikling, transport, frivillighetsarbeid og informasjon.

Et stort flertall av innspillene ga uttrykk for at Verdens Ende er det beste stedet for lokalisering av et hovedknutepunkt for informasjon. Det skyldes beliggenheten og at Verdens Ende allerede er et kjent sted som besøkes av mange. Det er heller ikke nødvendig å ha båt for å komme dit. Mange mente at det må etableres enklere informasjonspunkter flere steder i og utenfor nasjonalparken.

Det kom inn fire navneforslag på nasjonalparken: Færder, Folden, Bolæren og Nøtterøy og Tjøme. Tønsberg Blad inviterte dessuten befolkningen til å være med i navnediskusjonen. «Færder» er det forslaget som fikk mest støtte blant avisens lesere.

4.2 Forslag til forskrift for Færder Nasjonalpark

4.2.1 Oppbygging og forståelse av forskriften

Verneforskriften er hjemlet i naturmangfoldlovens §§ 34 og 35. Direktoratet for naturforvaltning har laget en standard forskriftsmal for verneformen nasjonalpark, som har vært et viktig grunnlag for arbeidet med forskriften. Det er lagt stor vekt på å tilpasse malen til de lokale forholdene i Nøtterøy- og Tjømeskjærgården, både hva gjelder verneverdiene og de store brukerinteressene i området. Derfor har også gjeldende vernebestemmelser for Ormø – Færder landskapsvernområde og naturreservatene innenfor området gitt viktige føringer til forskriftsarbeidet. I meldingen som ble kunngjort i mai 2012, ga Fylkesmannen signal om at restriksjonsnivået innenfor en nasjonalpark ikke vil føre til vesentlige endringer i dagens bruk. Målsettingen er at det ikke skal settes flere restriksjoner enn det som er nødvendig for å ivareta verneformålet, men gjeldende bestemmelser skal heller ikke svekkes i nasjonalparkforskriften.

Verneforskriften er et juridisk dokument, og det finnes juridiske formkrav til en forskrift. Rettslig klarhet og avgrensning mot øvrig regelverk er tillagt avgjørende vekt, og det er også viktig for å forebygge og hindre uklarheter og konflikter. Forskriften er bygd opp slik at det først gis et generelt forbud mot inngrep eller tiltak som kan skade eller redusere verneverdiene innenfor et område. Deretter kommer generelle unntak fra forbudet og egne bestemmelser som viser at det kan søkes om dispensasjon fra enkelte forbudsbestemmelser. Forskriften inneholder også generelle dispensasjonsbestemmelser, som åpner for å gjøre unntak fra forskriften dersom viktige hensyn tilsier det(naturmangfoldloven § 48). Verneformålet i forskriften har betydning for forståelsen av enkeltbestemmelser i verneforskriftene, og tillegges stor vekt når forvaltningsmyndigheten skal behandle dispensasjoner etter forskriften.

Forvaltning av nasjonalparken skal skje i tråd med bestemmelsene som er fastsatt gjennom verneforskriften. I tillegg vil både forvaltningsplan og instrukser/retningslinjer fra overordnet myndighet (forvaltningshåndbok, klageavgjørelser osv.) m.m. sette konkrete rammer for forvaltningen. De ulike forbudsbestemmelsene er gitt en generell karakter, både for å avgrense forskriftene mot det øvrige regelverk, og for å fange opp tiltak og virksomhet som man ikke kunne forutse på vernetidspunktet.

Det er viktig å være klar over at mange av tiltakene som krever særskilt tillatelse etter verneforskriften, også krever behandling etter annet lovverk. Dette gjelder for eksempel ombygging og utvidelse av bygninger, som også krever behandling etter plan- og bygningsloven. Et annet eksempel kan være vegetasjonsrydding av kulturminner, som først krever tillatelse etter kulturminneloven. Det bør også påpekes at forhold som avklares etter annet lovverk ikke omtales i verneforskriften, med mindre rettigheten etter dette lovverket ikke innsnevres i verneforskriften.

4.2.2 Avgrensning

Utgangspunktet for avgrensningen av nasjonalparkområdet har vært å etablere en rasjonell og helhetlig forvaltning av det aktuelle området. Grunnlaget for den foreslåtte avgrensningen ligger i utredninger fra verneplanen for Oslofjorden (2006) og en egen utredning om marine verneverdier fra Norsk institutt for Vannforskning

i 2012 (NIVA 2012), jf. litteraturliste bak i dokumentet. Innenfor foreslått avgrensning for nasjonalparken, som utgjør et totalt areal på 340 km², hvorav 15 km² landareal, finnes i dag en rekke verneområder, hvor Ormø – Færder landskapsvernområde er det største med et samlet areal på 111 km², herav 13 km² landareal. Videre inngår et plantefredningsområde, 2 fuglelivsfredninger og 20 naturreservater, hvorav 17 fuglereservater. Det største naturreservatet er Moutmarka naturreservat, med et totalareal på 718 dekar, herav 130 dekar sjøareal. Forekomsten av verneområdene har derved vært viktig for avgrensningen, både som følge av naturverdiene men også ut fra ønsket om å etablere en rasjonell og hensiktsmessig forvaltning. Det er også lagt vekt på at en stor del av området inngår i de såkalte «nasjonalt utvalgte kulturlandskap», som i seg selv tydeliggjør landskapsverdien i området, men som også tilfører området særskilte virkemidler i kulturlandskapsskjøtselen.

Norsk institutt for vannforskning anbefaler å gjøre nasjonalparken i sjø så stor som mulig, slik at den inkluderer mest mulig av mangfoldet i sjøområdet med hensyn til landskapstyper, habitatklasser og dermed også artsmangfold. I forslaget er derfor grenser i sjø ført ut til fylkesgrense mot Østfold og mot grensene til nabokommunene Tønsberg i nord og Sandefjord i vest.

En viktig faktor i avgrensningen har også vært områdets store verdi for friluftsliv og båtbruk. Skjærgården, særlig på østsiden av Nøtterøy og Tjøme, oppfattes i friluftssammenheng som et helhetlig, attraktivt og vel avgrenset bruksområde, både lokalt, regionalt, og nasjonalt. Det er mange likhetspunkter med skjærgårdsparkene, og det har gjennom over 30 år med aktiv skjøtsel, tilrettelegging og drift blitt satt en felles standard og kvalitet i regi av Skjærgårdstjenesten og Oslofjordens Friluftsråd. Når dette bruksområdet nå foreslås lagt inn i nasjonalparken, vil nasjonalparken som varemerke og forvaltningsområde ytterligere understreke helheten og opplevelsesverdien i området.

Vi har valgt samme avgrensningen mot land på Nøtterøy og Tjømes østside som i Ormø – Færder landskapsvernområde. Dette innebærer at øyene Bjerkøy i Nøtterøy kommune og Sandø i Tjøme kommune er delt på langs av nasjonalparken, slik at de mest bebygde vestre deler av øyene er holdt utenom nasjonalparken. På Østre Bolæren i Nøtterøy kommune har vi valgt å holde de bebygde deler og havna utenom nasjonalparken, på samme måte som tidligere er gjort innenfor Ormø – Færder landskapsvernområde. Vestre Bolæren foreslås nå tatt inn i nasjonalparken, med unntak for bebygde deler ved kai på vestsiden og

Havnebassenget og de bebygde områdene på Verdens Ende holdes utenfor vernegrensene. Foto: Birgit Brosø

bebygde deler og havn mot Jensesund på østsiden. Den foreslåtte atkomstbrygga på Mellom Boæren-siden av Jensesund foreslås også holdt utenfor nasjonalparken. I nord er det valgt ikke å innlemme Torgersøya i Tønsberg kommune i nasjonalparken, selv om dette er en naturlig del av skjærgårdsområdet. Når det likevel ikke foreslås, skyldes dette at øya er temmelig tett bebygget med fritidsboliger.

På Tjømes sydside har vi valgt å legge grensen syd for moloen på Verdens Ende og slik at havnebassenget og bebygde deler av området holdes utenfor nasjonalparken. Dette er gjort med tanke på at et nasjonalparksenter ønskes lagt hit, og slik at senteret blir liggende utenfor grensen, men likevel slik at det er sikret godt utsyn ut over nasjonalparken. Det er lagt vekt på at de landfaste arealene på Verdens Ende og holmer og skjær på østsiden er i offentlig eie.

Prosjektet har hatt fortløpende og nær dialog med kommunene om avgrensningen av nasjonalparken, godt sikret ved at kommunene deltar fast i verneprosessen. Tjøme kommune, sammen med grunneier Oslofjordens Friluftsråd, foreslo å innlemme området Skåetangen og Moutmarka naturreservat på Tjømes sydvestside i nasjonalparken. Disse forslagene er derfor med i verneforslaget.

Som innspill til meldingen, jamfør punkt 5.1, kom flere forslag til utvidelser av nasjonalparken. Blant annet ble Tjønneberget, Pirane naturreservat og Sønstegård plante- og dyrefredningsområde syd på Hvasser, samt Grepan, Steinane og Humlesekken syd på Tjøme foreslått som nye områder. Det kom også forslag om at nasjonalparken i Vestfold burde grense mot Ytre Hvaler nasjonalpark midt i fjorden. I samråd med Tjøme kommune har vi valgt ikke å innlemme de foreslåtte tilleggsarealene syd på Hvasser og Tjøme. Tjønneberget er et flott utsiktspunkt, men

er til dels preget av tekniske installasjoner og tidligere forsvarsanlegg. Verneområdene Pirane og Sønstegård er godt ivaretatt gjennom det vern som er etablert. Grepan er avsatt til næringsutvikling, og innlemmelse av dette området ville utløse mye konflikter og krav om erstatninger. Steinane og Humlesekken ligger nær opp til planlagt hotell- og gjestehavnprosjekt, og vurderes ikke som aktuelle i nasjonalparken.

Det kunne være en god idè å fastlegge grensen i sjø inn mot grensen for Ytre Hvaler nasjonalpark. Da ville en sammenhengende nasjonalpark på tvers av fylkesgrensene vært etablert i Ytre Oslofjord. Det er likevel slik at grensen i sjø vestover for Ytre Hvaler nasjonalpark ikke er ført frem til fylkesgrensen mot Vestfold. Vi ser det som uaktuelt å foreslå vern utover egen fylkesgrense i sjø.

4.2.3 Soneinndeling

Det er foreslått en sonering i verneforslaget for å ivareta viktige naturverdier. Inndelingen i 8 soner fremgår av verneforskriften og vernekartet.

Inndelingen i soner med differensierte bestemmelser begrunnes i første rekke med at nasjonalparken innlemmer Ormø – Færder landskapsvernområde, 20 naturreservater, ett plantefredningsområde og to fuglelivsfredninger. Disse verneområdene har hver sine respektive vernebestemmelser i dag, som ikke kan svekkes når områdene nå tas inn i nasjonalparken. Dette er søkt sikret ved at de spesifikke bestemmelsene løftes inn i nasjonalparkbestemmelsene og knyttes til sonen som representerer ett eller flere verneområder.

I Ormø – Færder landskapsvernområde er slik wdeling allerede tatt i bruk. Sonene A, B, C og D fra landskapsvernområdet videreføres i nasjonalparken, men særlig sone B og D utvides med nye områder. Det foreslås også enkelte justeringer innenfor soneinndelingen fra landskapsvernområdet. Den tidligere skytebanen på Mellom Bolæren, som nå skjøttes aktivt, endres fra sone C til sone A. Videre justeres sonegrensen noe ved det gamle sjøhuset og den påtenkte adkomstbrygga på Mellom Bolæren mot Jensesundet, slik at disse endres fra sone C til sone A. Lindholmen og den delen av Bjerkøy som inngår i verneområdet, foreslås endret fra sone B til sone A. Soneinndelingen er vist på kart.

I tillegg til bestemmelsene er også kravene til ulike forvaltnings- og skjøtselstiltak i sonene en viktig faktor i soneinndelingen. Særlig viktig er dette i sone A, men også i sonene B, C og H.

Soneinndeling for nasjonalparken. Se oversiktskart først i dokumentet.

Sone A: Omfatter øyer eller deler av øyer med egenartet kulturlandskap og gjenværende øygårdsbruk, eller øyer hvor det har vært tidligere bosetting og/eller gårdsdrift eller tilhørende kulturminner

Sone B: Omfatter hoveddelen av øyer og holmer innenfor nasjonalparken hvor det opprinnelige, naturdominerte skjærgårdslandskapet er intakt. Sonen omfatter også sjøarealene og det marine miljøet

Sone C: Omfatter hoveddelen av Mellom Bolæren og østre halvdel av Sandø

Sone D: Omfatter 17 sjøfuglreservater og sone D i Ormø – Færder landskapsvernområde med fugle- og dyrelivsfredning

Sone E: Omfatter Vestre Bolæren barskogreservat

Sone F: Omfatter et mindre plantefredningsområde på Østre Bolæren

Sone G: Omfatter Østre Bustein naturreservat

Sone H: Omfatter Moutmarka naturreservat

4.2.4 Vernebestemmelser

§ 1. *Avgrensning*

Nasjonalparkområdet berører følgende gnr./bnr:.

Nøtterøy kommune: 12/10, 20/1, 28/41,42,43,67, 31/2, 31/3,68, 31/4,67, 31/5,27, 31/25, 31/36, 31/47, 32/1,5,8,13-24,27, 32/2, 32/3, 32/4,12, 32/6,10, 32/7, 32/9, 32/25,26, 32/28, 32/29, 32/30, 32/31, 32/32, 32/33, 32/34, 32/35, 33/1,7, 33/2, 33/3, 33/4,10, 33/5, 33/6, 33/8, 33/9, 46/26, 49/1, 52/1, 53/17, 53/20, 53/24,31, 53/25, 53/33, 54/1, 54/2, 61/1,2,6, 61/3, 61/4, 61/5: 62/1, 62/2, 62/3, 62/4, 62/5, 62/6, 62/8, 91/5, 92/2, 100/6, 132/1, 132/2, 135/1,3, 135/2, 135/4, 135/5, 136/1.

Tjøme kommune: 1/1, 1/4, 1/7, 1/42,108, 1/155, 8/31, 16/2, 16/20, 16/55, 24/1,2, 24/3, 24/5, 24/6, 24/7, 24/8, 24/9, 24/10, 24/11, 34/3,8,9,10,18,20, 34/5, 35/1, 36/3, 36/4, 36/6, 36/9, 36/11, 36/13, 36/14, 36/16, 36/25,26, 36/89, 36/90, 36/101, 37/5, 38/96, 42/15, 42/28, 43/72, 43/73, 43/120, 44/12, 44/44, 44/53, 44/56, 44/61, 44/63, 44/68, 44/69, 44/70, 44/71, 44/72, 44/75.

Det samlede arealet er på 340 km^2 hvorav 15 km^2 er landareal. Grensene for nasjonalparken fremgår av kart datert Miljøverndepartementet, dd/mm/år. Nasjonalparken er inndelt i åtte soner(A, B, C, D, E, F, G og H) med særskilte formål og bestemmelser. De nøyaktige grensene for nasjonalparken skal avmerkes i marka. Knekkpunktene skal koordinatfestes.

Verneforskriften med kart oppbevares i Nøtterøy og i Tjøme kommuner, hos Fylkesmannen i Vestfold, i Direktoratet for naturforvaltning og i Miljøverndepartementet. Det samme gjelder jordskiftekartet som lages etter grensemerking.

§ 2. *Formål*

Formålet med opprettelsen av Færder nasjonalpark er å:

- bevare et større naturområde ved kysten i ytre Oslofjord av nasjonal verdi, med et særegent kystlandskap, stor artsrikdom og lite berørte naturområder
- verne området mot påvirkning som kan skade verneverdiene eller friluftsinteressene
- bevare større intakte økosystemer og variasjonsbredden i landskap og naturtyper, med det geologiske og biologiske mangfoldet på land og i sjø og kulturminnene

Området er av nasjonal betydning for kystnært friluftsliv. Allmennheten skal gis anledning til opplevelse av naturen gjennom utøvelse av naturvennlig og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

I sone A er det ønskelig at eksisterende kulturlandskap ivaretas/opprettholdes.

I sone B er det viktig å bevare det opprinnelige skjærgårdslandskapet og det marine miljøet.

I sone C er det det viktig å bevare det spesielle plante- og dyrelivet på Mellom Bolæren og østre del av Sandø, med tilhørende forekomster av nasjonalt sjeldne og truete arter. Særlig viktige naturtyper i sone C er kystfuruskog, rik sumpskog og edel-løvskog, strandenger og strandsumper.

I sone D er det viktig å bevare livsmiljøet for plante- og dyrelivet innenfor sonen, særlig ut fra hensynet til sjøfuglene og deres hekkeplasser. På Lille Rauer er det i tillegg viktig å bevare den svært sjeldne og truede arten gul hornvalmue og dens livsmiljø.

I sone E er det viktig å bevare et skogområde som økosystem med alt naturlig plante- og dyreliv. Området er en lite påvirket kystskog i Ytre Oslofjord, som viser en stor grad av variasjon i utforming og artssammensetning.

I sone F er det viktig å bevare en botanisk forekomst med den nasjonalt svært sjeldne og truede arten kammarimjelle og dens livsmiljø.

I sone G er det viktig å bevare en tilnærmet urørt større øy i Ytre Oslofjord med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Området har også særskilt vitenskapelig betydning som referanseområde og er egenartet i form av sin urørthet og forekomst av den nasjonalt sjeldne og truede arten kjempestarr.

I sone H er det viktig å bevare et særpreget kystområde med sitt geologiske og biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Området har også særskilt vitenskapelig betydning som referanseområde og er egenartet i form av stor variasjon i vegetasjonstyper, så som tangvoller, strandsump, strandenger, dammer, strandkratt og artsrike tørrenger. I tillegg er området levested for en rekke nasjonalt sjeldne og truede arter av bl.a. karplanter, beitemarkssopp og insekter.

§ 3. *Vernebestemmelser*

1. Landskapet og naturmiljøet

I nasjonalparker skal ingen varig påvirkning av naturmiljø eller kulturminner finne sted, med mindre slik påvirkning er en forutsetning for å ivareta verneformålet.

1.1 Området er vernet mot inngrep av enhver art, som vegbygging, riving av bygninger, oppføring og ombygging av varige eller midlertidige bygninger, konstruksjoner, anlegg eller innretninger, hensetting av campingvogner, bobiler, brakker og maskiner, etablering av oppdrettsanlegg, utendørs opplag av båter, gjerding, bergverksdrift, graving, utfylling og henleggelse av masse, mudring og dumping, påfylling av sand eller skjellsand på sjøbunnen eller på strender, sprenging og boring, uttak og fjerning av stein og mineraler, drenering og annen form for tørrlegging, nydyrking, tilplanting, bakkeplanering, fremføring av luft- og jordledninger, bygging av brygger, bruer og klopper, oppsetting av skilt, merking av stier, løyper o.l. og bøyelegging av båter. Opplistingen av tiltak er ikke uttømmende.

1.2 Bestemmelsene i § 3 pkt. 1.1 er ikke til hinder for:

a) vedlikehold av bygninger, anlegg og innretninger som ikke fører til bruksendring. Vedlikehold skal skje i samsvar med lokal byggeskikk og tilpasses landskapet. Vedlikehold omfatter ikke ombygging eller utvidelse
b) vedlikehold av stier, skilt, bruer og løyper i henhold til forvaltningsplan jf. §5
c) drift og vedlikehold av landbruksarealer i sone A. Retningslinjer for drift fastsettes i forvaltningsplan jf. § 5
d) vedlikehold av nødvendig gjerding for husdyr i sone A og sone B etter retningslinjer i forvaltningsplan jf. § 5
e) vedlikehold av eksisterende veier i sone A og B etter retningslinjer i forvaltningsplan jf. § 5
f) bruk og vedlikehold av registrerte låssettingsplasser
g) vedlikehold av bygninger og innretninger for allment friluftsliv i henhold til forvaltningsplan jf. § 5
h) bøyelegging av egne båter innenfor en avstand av maks. 80 m fra egen brygge eller egen landfast fortøyningsplass
i) drift og vedlikehold av Kystverkets anlegg
j) drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg. Bruk av motorisert transport til lands krever særskilt tillatelse jf. § 3 pkt. 6.4 b
k) nødvendig istandsetting av eksisterende energi og kraftanlegg ved akutt utfall. Ved bruk av motorisert transport til lands skal det i ettertid sendes melding til forvaltningsmyndigheten

1.3 Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi dispensasjon til:

a) ombygging og utvidelser samt bruksendring av eksisterende bygninger
b) tilbakeføring av bygninger og anlegg til et mer opprinnelig og historisk utseende
c) gjenoppføring av bygninger som er gått tapt ved brann eller naturskade
d) bygging av brygger etter fjerning av eksisterende brygger eller ved samling av eksisterende brygger i fellesbrygge, oppsetting av bruer og klopper og oppsetting av fortøyningsfester
e) riving av bygninger, anlegg og innretninger og gjenoppføring av nye med samme størrelse og for samme bruk
f) oppføring av nye bygninger , brygger og innretninger for friluftsliv ihht. forvaltningsplan jf. §5
g) oppføring av nye bygninger som er nødvendig for jordbruk i sone A, og som ikke er i strid med verneformålet
h) boring etter vann i sone A og B
i) oppsetting av skilt og merking av stier
j) ombygging og oppsetting av gjerder
k) oppføring av nye anlegg, flytting av anlegg, og tilbygg til eksisterende anlegg for Kystverket
l) nyetablering av kraftforsyning og oppgradering samt fornying av kraftlinjer for heving av spenningsnivå og øking av linjetverrsnitt for virksomheter innenfor nasjonalparken
m) vedlikeholdsmudring i tilknytning til eksisterende brygger

n) etterfylling av sand av samme type som den stedegne sanden på eksisterende strender
o) opplag av egne småbåter i sone A og B, jf. forvaltningsplan § 5

Ombygging, utvidelse og nybygg skal skje i samsvar med lokal byggeskikk og tilpasses landskapet.

2. Plantelivet

2.1 Vern av plantelivet
I sone A skal plantelivet beskyttes mot skade og ødeleggelse. I sonene B - H er vegetasjonen på land og i sjø, herunder døde busker, trær og ilanddrevet tang og tare, vernet mot skade og ødeleggelse. I sonene B - H er planting eller såing ikke tillatt. Nye plantearter må ikke innføres i nasjonalparkområdet.

2.2 Bestemmelsen i § 3 nr. 2.1 er ikke til hinder for:
a) plukking av bær og matsopp, bortsett fra i sone E
b) plukking av vanlige planter til eget bruk i sone A og B
c) skånsom bruk av nedfalt trevirke til bålbrenning i sone A og B
d) skånsom vegetasjonsrydding og beplantning rundt fritidsboliger/boliger i sone A og B, jf. forvaltningsplan § 5
e) rydding av ilanddrevet tang og tare på mye brukte badestrender, unntatt på permanente tangvoller, jf. forvaltningsplan § 5

2.3 Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til:
a) rydding av vegetasjon som er til hinder eller vesentlig ulempe for mye brukte friluftsområder i sone A og B, jf. forvaltningsplan § 5
b) hogst av ved til eget bruk til fritidsboliger/boliger i sone A og B, jf. forvaltningsplan § 5
c) rydding av vegetasjon som er til hinder eller vesentlig ulempe for landbruket i sone A, jf. forvaltningsplan § 5

2.4 Beiting i sone A og B og H er tillatt. Direktoratet for naturforvaltning kan av hensyn til verneformålet ved forskrift regulere beitetrykket i hele eller deler av nasjonalparkområdet.

3. Dyrelivet

3.1 Dyrelivet, herunder hi, reir, hekke-, yngle- og gyteplasser, er vernet mot skade og unødig forstyrrelse. Utsetting av dyr på land og i vann er forbudt.

3.2 Bestemmelsene i § 3 nr. 3.1 er ikke til hinder for jakt, fangst, fiske og sanking av skjell til eget bruk i samsvar med gjeldende lovverk.

3.3 Hunder skal holdes i bånd hele året i sone D, E, G og H. I sone A, B, C og F skal hunder holdes i bånd i perioden 1. april til 15. oktober. For øvrig gjelder hundelovens bestemmelser i nasjonalparken.

4. Kulturminner

4.1 Vern av kulturminner
Kulturminner skal beskyttes mot skade og ødeleggelse. Løse kulturminner skal ikke flyttes eller fjernes.

4.2 Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av kulturminner.

5. Ferdsel

5.1 Generelt om ferdsel
All ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner.

5.2 Forbud mot ferdsel
I sone D er det i tiden fra og med 15. april til og med 15. juli forbud mot all ferdsel på land og på sjø i verneområdet. Dette omfatter også surfebrett, seilbrett, kiting, paraglider og lignende samt dykkeaktivitet.

Forbudet gjelder ikke for:
a) ferdsel på land i ved bruk av landfester i forbindelse med yrkesfiske
b) ferdsel på land i forbindelse med drift og vedlikehold av Kystverkets anlegg
c) fortøyning av fritidsbåter på Lille Rauer ved hjelp av akterfeste på østsiden av bukta i vest, når værforholdene gjør dette nødvendig

5.3 Organisert ferdsel
Bestemmelsene i denne forskrift, med unntak av § 3 nr. 5.2, er ikke til hinder for organisert turvirksomhet så lenge naturmiljøet ikke blir skadelidende.

Organisert ferdsel og ferdselsformer som kan skade naturmiljøet må ha dispensasjon av forvaltningsmyndigheten.

I sonene D - H er det forbudt med idrettsarrangementer eller andre større arrangementer. Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til avgrenset bruk av områdene i sonene E og H til idrettsarrangementer eller andre større arrangementer.

Nærmere retningslinjer gis i forvaltningsplanen.

5.4 Telting
Oppsetting av telt er forbudt på Ruseodden på Østre Bolæren, i sone C på Sandø og i sonene D, F, G og H.

5.5 Bålbrenning
Bålbrenning er forbudt i sone D, E, F, og G.
I sone A, B og C og H er bålbrenning kun tillatt i anlegg laget spesielt for dette eller på løsmasser uten vegetasjon. Brenning av hogstavfall i forbindelse med tiltak etter § 3 pkt. 2.2 d og 2.3 a og c kan skje ihht. forvaltningsplan, jf. §5. Bålbrenning må ikke skje så nær vegetasjon, svaberg eller annet fast fjell at det forårsaker skade. I alle soner er grilling forbudt direkte på underlaget.

5.6 Sykling og organisert bruk av hest
Sykling og organisert bruk av hest er tillatt på veier, samt traseer som er godkjent for slik bruk i forvaltningsplanen jf. §5.

5.7 Regulering av ferdsel
Innenfor nærmere avgrensa deler av nasjonalparken kan Direktoratet for naturforvaltning ved særskilt forskrift regulere eller forby ferdsel som kan være til skade for naturmiljøet.

5.8 Omlegging av stier
Av hensyn til naturmiljøet og kulturminner kan forvaltningsmyndigheten legge om eller kreve fjernet merking av stier.

5.9 Bestemmelsene i § 3 pkt. 5 gjelder ikke for ferdsel i forbindelse med gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsøyemed, samt gjennomføring av skjøtsels- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten.

6. Motorferdsel

6.1 Forbud mot motorferdsel
Motorferdsel til lands, på is og i lufta under 300 meter fra bakken er forbudt.

6.2 Forbud mot motorferdsel i sjø
I sone D er det i tiden fra og med 15. april til og med 15. juli forbud mot all motorferdsel på sjø. Dette omfatter også vannsport, herunder bruk av vannskuter, vannski og lignende.

6.3 Forbudet i punkt 6.1 og 6.2 er ikke til hinder for:
a) motorferdsel ved gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, samt gjennomføring av skjøtsels- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten
b) motorferdsel på innmark i forbindelse med drift av jordbruksarealer i sone A
c) motorferdsel på veier i sone A og H som er godkjent for dette i forvaltningsplan jf. § 5
d) nødvendig motorferdsel i utmark i tilknytning til landbruksdrift i henhold til forvaltningsplan jf. § 5
e) nødvendig motorferdsel i forbindelse med uttransport av syke eller skadde bufe i medhold av lov om dyrevelferd. Kjøring kan først skje etter at det syke/skadde dyret er lokalisert. Kjøretøy som blir benyttet skal være skånsomt mot markoverflata. Det skal gis melding til ansvarlig oppsyn for verneområdet før kjøring
f) nødvendig motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold av Kystverkets anlegg

6.4 Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til:
a) øvelseskjøring og øvelsesflyvning til formål som nevnt i 6.3 a
b) nødvendig kjøring for tiltak etter § 3 nr. 1.2 j og k
c) motorferdsel i forbindelse med transport av materialer til vedlikehold og byggearbeid på bygninger, brygger og lignende
d) motorferdsel i forbindelse med vedhogst i sone A og B ihht. § 3 nr. 2.3 b
e) motorferdsel på snødekt mark eller langs eksisterende traktorvei og lignende for varig forflytningshemmede til egen hytte i samsvar med forvaltningsplan
f) nødvendig motorferdsel på Lille Rauer i forbindelse med oppføring av nye anlegg for Kystverket
g) bruk av lett terrenggående beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget eller luftfartøy for uttransport av felt elg eller hjort

7. Forurensing

7.1 Forurensning og forsøpling er forbudt. All bruk kjemiske midler som kan påvirke naturmiljøet er forbudt.

7.2 Unødvendig støy er forbudt. Bruk av vannscooter, motordrevet modellfly, motorisert isbor og lignende er forbudt.

7.3 Bestemmelsen i pkt. 7.1 er ikke til hinder for bruk av gjødsel, kalk og plantevernmidler som ledd i jordbruksdrift i sone A ihht. forvaltningsplan jf. §5.

§ 4. *Generelle dispensasjonsbestemmelser*

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig, jf. naturmangfoldloven §48.

§ 5. *Forvaltningsplan*

Det skal utarbeides en forvaltningsplan med nærmere retningslinjer for forvaltning, skjøtsel, tilrettelegging, informasjon mv. Forvaltningsplanen skal godkjennes av Direktoratet for naturforvaltning.

§ 6. *Skjøtsel*

Forvaltningsmyndigheten eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer kan iverksette tiltak for å opprettholde eller oppnå den natur- og kulturtilstand som er formålet med vernet, jf. naturmangfoldloven § 47.

§ 7. *Forvaltningsmyndighet*

Direktoratet for naturforvaltning fastsetter hvem som skal ha forvaltningsmyndighet etter denne forskriften.

§ 8. Rådgivende utvalg

Det skal opprettes et rådgivende utvalg for forvaltningen av nasjonalparken.

§ 9. Ikrafttredelse

Denne forskrift trer i kraft straks. Samtidig oppheves:

- Kongelig resolusjon 30. juni 2006 om Ormø – Færder landskapsvernområde, Nøtterøy og Tjøme kommuner, Vestfold fylke
- Kongelig resolusjon av 15. desember 1978 om Fjærskjær naturreservat, Nøtterøy kommune, Vestfold
- Kongelig resolusjon av 15. desember 1978 om Selskjærene naturreservat, Nøtterøy kommune, Vestfold
- Kongelig resolusjon av 15. desember 1978 om Østre Klauver naturreservat, Nøtterøy kommune, Vestfold
- Kongelig resolusjon av 15. desember 1978 om Jenseskjærene naturreservat, Nøtterøy kommune, Vestfold
- Kongelig resolusjon av 15. desember 1978 om Kultane og Skarvesetet naturreservat, Nøtterøy kommune, Vestfold
- Kongelig resolusjon av 15. desember 1978 om Tova naturreservat, Nøtterøy kommune, Vestfold
- Kongelig resolusjon av 15. desember 1978 om Store Rauer naturreservat, Nøtterøy kommune, Vestfold
- Kongelig resolusjon av 15. desember 1978 om Hellesholmen naturreservat, Nøtterøy kommune, Vestfold
- Kongelig resolusjon av 15. desember 1978 om Midre Bukkholmen naturreservat, Nøtterøy kommune, Vestold
- Kongelig resolusjon av 15. desember 1978 om Rønneskjærene naturreservat, Nøtterøy kommune, Vestfold
- Kongelig resolusjon av 15. desember 1978 om Garnholmen naturreservat, Nøtterøy kommune, Vestfold
- Kongelig resolusjon av 15. desember 1978 om Leiestein naturreservat, Tjøme kommune, Vestold
- Kongelig resolusjon av 15. desember 1978 om Melleskjærene naturreservat, Tjøme kommune, Vestfold
- Kongelig resolusjon av 15. desember 1978 om Langøya naturreservat, Tjøme kommune, Vestfold
- Kongelig resolusjon av 15. desember 1978 om Knappen naturreservat, Tjøme kommune, Vestfold
- Kongelig resolusjon av 13. desember 2002 om Vestre Bolæren naturreservat, Nøtterøy kommune, Vestfold
- Kronprinsregentens resolusjon av 30. juni 2006 om Østre Bolæren plantefredningsområde, Nøtterøy kommune, Vestfold
- Kongelig resolusjon av 30. juni 2006 om Østre Bustein naturreservat, Tjøme kommune, Vestfold
- Kongelig resolusjon av 30. juni 2006 om Moutmarka naturreservat, Tjøme kommune, Vestfold
- Kongelig resolusjon av 19. juni 2009 om Lille Rauer naturreservat, Nøtterøy kommune, Vestfold
- Kongelig resolusjon av 19. juni 2009 om Hoftøya naturreservat, Tjøme kommune, Vestfold
- Fuglelivsfredning Store Færder ved Kongelig resolusjon av 24. mai 1935
- Fuglelivsfredning Færder fyr ved Kongelig resolusjon av 24. mai 1935
- Vedtak om innføring av vernskog innenfor Tjøme og Nøtterøy kommuner av 19. april 1994(Lov om skogbruk og skogvern av 21.mai 1965 §32)

4.2.5 Kommentarer til de foreslåtte vernebestemmelsene

Utgangspunktet for utarbeidelsen av vernebestemmelsene har vært at restriksjonsnivået innenfor nasjonalparken ikke skal føre til vesentlig endring av dagens bruk, hverken for landbruk, fiskeri, friluftsliv, turisme eller andre samfunnsinteresser. Forskriften legger derfor opp til at den jordbruksvirksomhet som i dag drives i skjærgården kan fortsette, og utvikles videre med vekt på økt beiting og nødvendig skjøtsel. Fortsatt vil fiske og andre marine ressurser bli forvaltet etter havressursloven og andre lover som regulerer saltvannsfiske. Friluftslivet og den båtbaserte turismen vil kunne føres videre i den form vi i dag kjenner fra området, basert på en enkel og naturvennlig tilrettelegging. Det er også en klar intensjon at nasjonalparken skal gi gode muligheter til turisme og annen verdiskapning, ut fra de premisser som legges i vernebestemmelsene.

Hoveddelen av området reguleres i dag av verneforskrifter for Ormø – Færder landskapsvernområde og en rekke naturreservater. Disse har sammen med forskriftsmalen for nasjonalparker og forskriften for Ytre Hvaler nasjonalpark vært et viktig grunnlag for de foreslåtte vernebestemmelsene. En stor gevinst ved en felles nasjonalparkforskrift for hele området er at over 20 verneforskrifter nå samles i èn forskrift, som vil bli forvaltet av et felles områdestyre. Dette gir bedre oversikt og en enklere forvaltning.

Foruten å bevare de sentrale verneverdiene knyttet til natur, artsmangfold og landskap, er det også lagt vekt på bevaring av kulturminnene i nasjonalparken. Innspill og medvirkning under prosessen understreker at natur- og kulturverdiene samlet gir verdifulle opplevelser, og derfor bør sees i nær sammenheng i verneprosessen. Ellers har det vært en klar ambisjon i hele vernepros-

essen at nasjonalparken også skal omfatte sjøområder og sjøbunnen. Dette er nytt i forhold til gjeldende vern, og gir nå bedre vern av de marine naturverdiene.

Selv om restriksjonsgraden i det vesentlige vil bli på dagens nivå, vil et nasjonalparkvern likevel føre til enkelte innskjerpinger. De viktigste her vil være forbud mot ordinær skogsdrift av hensyn til plantelivet i nasjonalparken, men bestemmelsene åpner likevel for skogskjøtsel og egen vedhogst etter søknad og i tråd med forvaltningsplanen. Av hensyn til de marine naturverdiene legges begrensninger på inngrep på sjøbunnen. Det innføres forbud mot mudring og dumping og påfylling av sand eller skjellsand på sjøbunnen eller på strender. Vedlikeholdsmudring til brygger vil fortsatt være tillatt, men krever behandling etter forurensningsloven.

I den etterfølgende omtalen av de enkelte bestemmelser er det søkt å begrense kommentarene til reguleringer som innebærer avvik i forhold til gjeldende bestemmelser i landskapsvernområde og naturreservatene.

§1 Avgrensning

Denne bestemmelsen klargjør hvilke eiendommer som er berørt, og gir en beskrivelse av vernekartet og hvor bestemmelser og vernekart skal være oppbevart. Det er redegjort for avgrensningen av området i kap. 4.2.2. Det kan bli aktuelt å holde gårdstunet på Søndre og Nordre Årø utenfor nasjonalparkvernet, der det i dag er fast bosetting. ***Fylkesmannen mener at gårdstunet er en del av kulturlandskapet og derfor bør være med. DN ønsker å få dette vurdert nærmere. Vi ber derfor spesielt om høringsinstansenes syn på dette.***

§2 Formål

Hensikten med formålsbestemmelsen er å synliggjøre verneverdiene i området. Formålsbestemmelsen har vært førende for utforming av forskriften, og vil også være førende for senere forvaltning av området. Formålsbestemmelsen omfatter naturverdiene både på land og i sjø. På bakgrunn av den rike kulturhistorien i området, er også vern av kulturminnene tatt med som viktig verneformål.

Nasjonalparken er som tidligere nevnt inndelt i 8 soner. Hver sone er omtalt spesielt i formålsparagrafen, og dette gir føringer til forvaltningsplanen og de forvaltningstiltak som skal beskrives der.

§3 Vernebestemmelser

Vernebestemmelsene gir rammer for den framtidige bruken av området. Bestemmelsene er samlet under tema og har en oppbygging der forbudet/hovedregelen nevnes først. Deretter kommer en oversikt over unntak fra forbudet/hovedregelen og til sist hva det kan søkes om unntak for.

Pkt.1 Landskapet og naturmiljøet

I nasjonalparker er det et generelt vern av landskapet. I tillegg omfatter vernebestemmelsene naturmiljøet både på land og i sjø.

I pkt. 1.1 heter det at området er vernet mot inngrep av enhver art, som er en standard formulering i nasjonalparkene. Med dette menes fysiske inngrep av den type som er konkret angitt videre under punktet. Normal bruk av området, f.eks. vedlikehold av bygninger og brygger, friluftsliv, beiting, båtbruk, fiske og jakt faller ikke innenfor begrepet. Også dagens landskapsvernområde har en tilsvarende opplisting av konkrete fysiske inngrep som ikke er tillatt.

Bestemmelsen innebærer noen nye forbud i forhold til dagens vernebestemmelser. Her bør særlig nevnes forbudet mot mudring og dumping og påfylling av sand eller skjellsand på sjøbunnen eller på strender. Dette er gjort av hensyn til de marine naturverdiene. Det er gjort unntak for etterfylling av sand av same type som den stedegne sanden på eksisterende strender, hvor det kan søkes om dispensasjon. Det er også tatt inn et forbud mot riving av bygninger, og forbud mot hensetting av campingvogner, bobiler, brakker og maskiner. Forbud mot utendørs opplag av båter er også tatt inn.

I pkt. 1.2 er inntatt unntak fra forbudsbestemmelsen i pkt. 1.1. Her er det gjort visse innskjerpinger ved at nye beitegjerder og nye bygninger og innretninger for friluftsliv krever dispensasjon. Mulighetene for bøyelegging utenfor egen eiendom er innskjerpet, ved at bøyer kun tillates for egne båter innenfor en avstand på maks. 50 m fra egen brygge eller egen landfast fortøyningsplass. Med«egne båter» forstås her og i pkt. 1.3 p også gjestende båter. Oppgradering og fornying av kraftlinjer for heving av spenningsnivå krever nå dispensasjon på linje med nyetablering av kraftforsyning, og er begrenset til virksomheter innenfor nasjonalparken.

Unntaket for etablering av nye landfester i forbindelse med fiske og akvakultur som lå i landskapsvernforskriften er ikke videreført. Akvakultur er ikke aktuelt i nasjonalparken, og bruk og vedlikehold av registrerte låssettingsplasser for fiske er tillatt ihht. pkt. 1.2 f. ***Fylkesmannen har oppfattet det slik at pkt. 1.2 f dekker mye av behovet for fastgjøring av fiskesteng etc. Videre vurderes et automatisk unntak for nye landfester uten noen form for behandling som lite hensiktsmessig i***

en nasjonalpark, blant annet av hensyn til geologiske verneverdier. Vi ber imidlertid om høringsinstansenes syn på dette, herunder om det er behov for en spesifisert søknadsadgang for etablering av nye landfester i forbindelse med fiske.

I pkt. 1.3 er listet opp tiltak som det etter søknad kan gis dispensasjon til. Her er tatt inn en presisering at tilbakeføring av bygninger og anlegg til et mer opprinnelig og historisk utseende krever søknad. Bygging av nye brygger angis ikke lenger generelt som et tiltak det etter søknad kan gis dispensasjon til. Vilkåret for slik søknad er at bygging av brygger skjer etter fjerning av eksisterende brygger eller ved samling av eksisterende brygger i fellesbrygge. Det åpnes ikke lenger for søknad om tilrettelegging for vinterveier eller barmarkstransport av tømmer, idet ordinær hogst ikke lenger vil være tillatt. Havbruksvirksomhet er også tatt ut av tiltakene det etter søknad kan gis tillatelse til. Havbeite er uansett lite aktuelt i dette området. Opplag av egne båter jf. forvaltningsplan er foreslått søknadspliktig jf. 1.3 o, men med mulighet for flerårig søknad. Bestemmelsen er ment for små, åpne båter som joller og lignende. Opplag av større båter vil ikke være tillatt i nasjonalparken. Det vurderes også at punktet kan gjøres direkte tillatt, knyttet til retningslinjer i forvaltningsplanen. Forekomst av sårbare naturtyper og avstand til fritidsbolig kan være eksempler på premisser i slike retningslinjer. Vi ber om høringsinstansenes syn på dette.

Pkt. 2 Plantelivet

I pkt. 2.1 er det inntatt en bestemmelse om beskyttelse av plantelivet i sone A. For sonene B-H er verneforskriften strengere, ved at vegetasjonen på land og i sjø er vernet mot skade og ødeleggelse, herunder også døde busker og trær og fjerning av ilanddrevet tang og tare. Det strengere vernet i sonene B-H følger bl.a. av eksisterende bestemmelser i landskapsvernområdet og naturreservatene. Innføring av nye plantearter er forbudt i hele nasjonalparken, i sonene B-H også planting og såing. I pkt. 2.2 e gjøres det unntak fra de strenge bestemmelsene i sonene B-H hva gjelder rydding av ilanddrevet tang og tare på mye brukte badestrender. Dette unntaket gjelder imidlertid ikke de permanente tangvollene, som representerer verdifulle plantesamfunn og livsmiljøer.

Videre er det av hensyn til friluftslivet gjort unntak fra vernebestemmelse for skånsom bruk av nedfalt trevirke til bålbrenning, plukking av bær og matsopp og plukking av vanlige planter til eget bruk i samme soner. Det er også åpnet for skånsom vegetasjonsrydding og beplantning rundt fritidsboliger i både sone A og B. Aktuelle retningslinjer i forvaltningsplan kan bl.a. knyttes til type vegetasjon som kan ryddes, omfanget av ryddingen, samt at det kan avgrenses til bruk av enkle redskaper. Når det gjelder beplantning, kan dette tenkes begrenset til stedegne planter, eventuelt også kulturplanter som ikke utgjør noen spredningsrisiko.

Bestemmelsen er ikke til hinder for beiting i sonene A, B og H. Hereforkveg på Søndre Årøy. Foto: Hilde Marianne Lien.

Bestemmelsen er ikke til hinder for beiting i sonene A, B og H. Beiting er dessuten et viktig virkemiddel der man ønsker å ivareta det åpne kulturlandskapet. Dette vurderes som viktig for å hindre en tiltagende gjengroing og for sikring av verneverdier som trues av denne gjengroingen. Direktoratet for naturforvaltning kan ved forskrift regulere beitetrykket i hele eller deler av nasjonalparken.

Det følger av pkt. 2 i forskriften at ordinær skogsdrift ikke lenger vil være tillatt. Hogst av ved til eget bruk til fritidsboliger/boliger i sone A og B er foreslått søknadspliktig. Dette fordi det vurderes som viktig at forvaltningsmyndigheten har en kontroll med omfanget av slik hogst, så vel som hvor i sonene det faktisk hogges. Sistnevnte kan reguleres ytterligere i forvaltningsplanen, ved at det der angis bestemte områder der slik hogst kan foregå. For å unngå at dette skal føre til vesentlig økt ulempe for søker, vil det være mulig å gi flerårige tillatelser til slik hogst. ***Et alternativ til søknadsplikt kan være at det i stedet gis unntak for hogst av ved til eget bruk som nevnt ovenfor. I så fall må rammene for unntaket fastlegges nærmere i forvaltningsplanen. Vi ber spesielt om høringsinstansenes syn på dette.***

Utfordringen med gjengroing gjelder store områder i nasjonalparken. Forvaltningsmyndigheten kan ta initiativ til og iverksette skjøtselstiltak, jf. § 6 og naturmangfoldlovens § 47. Selve skjøtselen kan gjennomføres

av grunneiere eller andre. Som hovedregel bør denne skjøtselen skje på grunnlag av skjøtselsplaner. Unntaks- og søknadsbestemmelsene i pkt. 2.2 og 2.3 åpner i tillegg for rydding av vegetasjon for visse formål. ***I dialogmøtet og annen medvirkning fra grunneiere har Fylkesmannen registrert et ønske om hjemmel for rydding av vegetasjon som ikke nødvendigvis dekkes opp gjennom de foreslåtte unntaks- og søknadsbestemmelsene. Selv om mye av denne ryddingen kan skje på grunnlag av skjøtselsplaner, kan det være tilfeller der det ikke er naturlig å prioritere utarbeiding av skjøtselsplan. Et eksempel er der man ikke har registrert særskilte skjøtselsbetingende naturverdier, samtidig som de ønskede ryddetiltakene er små. En løsning kan være at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi tillatelse til fjerning av busker og trær som ryddetiltak i sone A og B utover det som er tillatt etter pkt. 2.2 d. Nærmere retningslinjer for behandling av søknader kan gis i forvaltningsplanen. Vi ber spesielt om høringsinstansenes syn på dette.***

Pkt. 3 Dyrelivet
Bestemmelsen gir et generelt vern for alt dyreliv på land og i sjøen. Flere viktige funksjonsområder som reir, hekke-, yngle- og gyteplasser er nevnt. Utsetting av dyr på land og i sjø er forbudt.

Videre i bestemmelsen er det vist til andre pågående aktiviteter som fortsatt vil være tillatt. Dette gjelder jakt, fangst, fiske og høsting av skjell som reguleres av særlovgivningen. Det er her gjort en harmonisering i forhold til gjeldende vernebestemmelser, som innebærer tidligere jaktstart enn i dag i fuglereservatene fra 1978. Det innebærer også åpning for jakt på Østre Bustein, hvor verneforskriften i dag ikke åpner for bruk av skytevåpen.

I verneformålet er det et uttrykt ønske å ta vare på de spesielle verneverdiene også i sjøen. Det er flere typer aktiviteter som kan skade livsmiljøet på sjøbunnen, og Fylkesmannen ønsker å innføre et strengere vern her. I første rekke sikres dette ved generelt mudrings- og dumpingsforbud og forbud mot sandpåfylling innenfor nasjonalparken, samt forbud mot bøyelegging med unntak for bøyer ved brygger. Det er også inntatt forbud mot etablering av oppdrettsanlegg. Dette vil ikke ha følger for næringsfiske og fritidsfiske innenfor nasjonalparkens sjøområder, da det ikke foreslås begrensninger på fiske utover gjeldende regler i havressursloven eller andre lover som regulerer saltvannsfiske.

Bestemmelsen slår videre fast at hunder skal holdes i bånd hele året i sonene D, E, G og H, mens i sonene A, B, C og F skal hunder holdes i bånd i perioden 1. april frem til 1. oktober av hensyn til dyrelivet i nasjonalparken. For øvrig gjelder hundelovens bestemmelser.

Pkt. 4 Kulturminner
Kulturminnene innenfor nasjonalparkområdet er omfattende og varierte, og utgjør alt fra bronsealderrøyser til skipsvrak og krigsfangeleir. Fylkesmannen ønsker å synliggjøre disse som en viktig del av nasjonalparken, og bestemmelsen slår fast at kulturminnene skal beskyttes mot skade og ødeleggelse. Bestemmelsen om kulturminner endrer imidlertid ikke kulturminnemyndighetens ansvar for ivaretakelse av kulturminner. Ansvaret for kulturminner er tillagt Riksantikvaren og regional kulturminnemyndighet ved fylkeskommunen.

Pkt. 5 Ferdsel
Ferdselsforbudet i nåværende fuglereservater er videreført og gjort gjeldende for sone D i pkt. 5.2.

Organisert turvirksomhet kan skje uten nærmere tillatelse så lenge naturmiljøet og kulturminner ikke blir skadelidende. Organisert ferdsel og ferdselsformer som kan skade naturmiljøet må ha særskilt dispensasjon. Det vil bli gitt nærmere retningslinjer for organisert turvirksomhet og ferdsel i forvaltningsplanen. Slike retningslinjer kan gå på type ferdsel, antall deltagere, samt spesielle områder/perioder der visse ferdselsformer bør unngås av hensyn til sårbare naturverdier.

Telting vil normalt kunne skje med hjemmel i friluftsloven, men pkt. 5.4 peker på noen unntak. Ellers vil forvaltningsplanen beskrive de utvidete rammer for telting på øyer i offentlig eie, som allerede praktiseres i dag. Bestemmelsen angir videre soner hvor bålbrenning ikke vil være tillatt som følge av gjeldende bestemmelser i enkelte naturreservater og et plantefredningsområde. Ellers videreføres gjeldende bestemmelser for bålbrenning, men det er tatt inn en mulighet for brenning av hogstavfall i forbindelse med tiltak i h.h.t. godkjent forvaltningsplan.

Pkt. 6 Motorferdsel
Bestemmelsen inneholder et generelt forbud mot motorisert ferdsel til lands, på is og i lufta under 300 m innenfor verneområdet. I sone D er det angitt forbud mot motorferdsel også på sjø i perioden fra 15. april til 15. juli. I pkt. 6.3 listes opp en rekke unntak fra motorferdselsforbudet, særlig i forhold til landbruksdrift, politi, brann, redning m.m. og nødvendige skjøtsels- og forvaltningsoppgaver. Det skjer her ingen vesentlig innskrenkning av motorferdselen i forhold til i dag, med unntak for motorferdsel i forbindelse med skogsdrift, som nå ikke lenger vil være tillatt. Det må også etter bestemmelsen søkes om tillatelse til motorferdsel i forbindelse med vedhogst til eget bruk. Ellers kan det søkes om uttransport av felt elg eller hjort. Endelig er det åpnet for tillatelse til motor-

ferdsel for varig forflytningshemmede til egen hytte etter søknad.

Når det gjelder generell båtferdsel, er det gitt innspill til meldingen om at det er viktig å innføre fartsbegrensninger innenfor nasjonalparken. Mange etterlyser bedre sikkerhet og redusert støynivå. Innenfor hoveddelen av nasjonalparken er det fastsatt fartsregler etter havneloven som i stor grad ivaretar dette ønsket. Særlig gir regelen om maks 5 knop 100 m fra land mulighet for bedre sikkerhet og redusert støynivå. Etter Fylkesmannens vurdering er det derfor ikke behov for ytterligere regulering av fart til sjøs innenfor verneområdet. Det viktige blir bedre informasjon og oppfølging av gjeldende fartsregler.

Pkt.7 Forurensing
På samme måte som i dag fastsettes at forurensning og forsøpling er forbudt i nasjonalparken, herunder bruk av kjemiske midler som kan påvirke naturmiljøet. Forurensningsloven gjelder på lik linje i nasjonalparken som ellers. Det foreslås forbud mot en del støyende innretninger av hensyn til naturverdier og friluftslivet, bl.a. vannscooter.

Ellers er det inntatt unntak fra hovedregelen for bruk av gjødsel, kalk og plantevernmidler som ledd i jordbruksdrift i sone A etter godkjent forvaltningsplan. Dette gjelder spesielt dyrket mark på Søndre Årøy, hvor unntaket vurderes som nødvendig for å opprettholde driften. Se også kommentarene til § 2 om avgrensning av nasjonalparken.

§ 4 Generelle dispensasjonsbestemmelser

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til andre vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig, jf. naturmangfoldloven § 48. Denne bestemmelsen er en sikkerhetsventil som skal fange opp uforutsette tilfeller eller spesielle/særlige tilfeller som ikke har blitt vurdert i verneprosessen.

§ 5 Forvaltningsplan

En forvaltningsplan er et praktisk hjelpemiddel til å opprettholde og fremme verneformålet. Den skal sikre en enhetlig forvaltning ved å gi konkrete retningslinjer om bruk, informasjon, skjøtsel, tilrettelegging mv. Gjennom en forvaltningsplanprosess skal en avklare og ta stilling til hvordan ulike verne- og brukerinteresser skal håndteres innenfor rammen av forskriften.

Noen steder er det nødvendig med skjøtsel for å oppnå formålet med vernet. Foto: Arne Olsen

§ 6 Skjøtsel

Skjøtsel er skilt ut som egen paragraf for å tydeliggjøre hjemmelen for skjøtsel. Skjøtsel vil være begrenset til tiltak som er nødvendige eller ønskelige for å oppnå formålet med vernet, jf. naturmangfoldloven § 47. Skjøtselsadgangen i naturmangfoldloven er knyttet til forvaltningsmyndigheten. Omfattende tiltak som ikke er å anse som skjøtsel etter § 6 krever tillatelse fra grunneier og rettighetshaver.

§ 7 Forvaltningsmyndighet

Forvaltningsmyndighet for et verneområde innebærer ansvar for å sikre en utvikling i tråd med verneformålet. Forvaltningsmyndigheten har som oppgave å behandle søknader om dispensasjoner, utarbeide forvaltningsplaner, organisere oppsyn i samråd med SNO, vurdere skjøtselstiltak, samarbeide med andre myndigheter, grunneiere, rettighetshavere, lag og organisasjoner og holde kontakt med rådgivende utvalg. Forvaltningsmyndigheten for nasjonalparken vil være et områdestyre med representanter fra kommunene og fylkeskommunen.

§8 Rådgivende utvalg

Et rådgivende utvalg skal bistå forvaltningsmyndigheten med råd og uttalelser i aktuelle forvaltningsspørsmål. Sammensetningen av et slikt utvalg må vurderes bl.a. ut fra brukerinteressene og forvaltningsmessige utfordringer.

§9 Ikrafttredelse

Ikrafttredelse av forskriften vil normalt være dato for vernevedtaket, dvs. når vedtaket blir truffet av regjeringen ved Kongelig resolusjon. Fra samme tidspunkt foreslås det å oppheve Ormø – Færder landskapsvernområde, de 20 naturreservatene og plantefredningsområdet innenfor nasjonalparkområdet fra samme dato.

5. Nasjonalparksenter og informasjonsnettverk for hele regionen

Fylkesmannen har gjennom verneplanprosessen understreket at Færder nasjonalpark er et tiltak for hele Vestfold. Allmenhet, skoleungdom og studenter, næringsliv i hele regionen og turister vil dra nytte av nasjonalparken. Derfor er det naturlig at også utviklingen av et nasjonalparksenter på Verdens Ende betraktes som en regional oppgave.

Beliggenhet og dagens bruk av området tilsier at Færder nasjonalpark kan bli den mest besøkte av de norske nasjonalparkene. Som allerede nevnt er Vestfold et stort sommerturistfylke og nasjonalparken vil bli liggende «vegg i vegg» med fire byer. Dette er unikt og representerer store pedagogiske muligheter.

Nøtterøy og Tjøme kommuner har gjort vedtak om at et nasjonalparksenter bør ha hovedbase på Verdens Ende i Tjøme. Dette stedet eies av Direktoratet for naturforvaltning og Tjøme kommune (restauranten) og er sjeldent godt egnet som hovedbase for et nasjonalparksenter. Stedet har vært en merkevare siden 1950 – tallet og er i dag (uten nasjonalparkstatus) et av de mest besøkte landemerkene i landet.

Hovedbasen for nasjonalparksenteret vil ligge på Verdens Ende. Som forgreninger til nasjonalparksenteret er det aktuelt å etablere «informasjonsporter» til nasjonalparken . En informasjonsport skal inneholde informasjon om nasjonalparken, regelverk og hvilke tilbud som finnes der. Eksempler på plassering av slike porter vil være bysentrene i Vestfold og viktig havner i området. Veimerking vil også inngå i dette. Etablering av informasjonsporter vil tilhøre fase 2 i arbeidet med nasjonalparksenteret.

Vestfolds «Utvalgte kulturlandskap i jordbruket» er i stor grad sammenfallende med nasjonalparkens landarealer. Det er stor interesse og entusiasme knyttet til skjøtsel og restaurering av beite – og slåtteområder, kulturminner og historiske bygninger i området. Interessen for dyrehold har økt betydelig de siste fem til ti årene. Det vil være viktig å styrke kunnskapsgrunnlag og samarbeid mellom de ulike aktørene i området. Under innspillsfasen ble det fremmet et forslag om å etablere et «undervisningsgårdsbruk» i området, som har et særlig ansvar for undervisning og annen kunnskapsformidling om skjøtsel av historiske kulturlandskap. Det kan være mulig å realisere dette forslaget, i og med at det gis årlige nasjonale ressurser fra «Utvalgte kulturlandskap i jordbruket». Et slikt tiltak bør eventuelt ha en kopling opp mot nasjonalparksenteret.

6. Forvaltningen av nasjonalparken

6.1 Forvaltningsmyndighet

Ormø-Færder landskapsvernområde, som i sin helhet vil bli innlemmet i nasjonalparken, har i dag lokal forvaltning. Hver av de to kommunene forvalter den delen av verneområdet som ligger innenfor egne grenser. Saksbehandlingen skjer på vanlig måte, med administrativ forberedelse for politiske utvalg.

Færder nasjonalpark vil også få lokal forvaltning, men organiseringen vil være annerledes. Høsten 2009 vedtok regjeringen en ny forvaltningsmodell for nasjonalparker og store verneområder. Kommuner som har hele eller deler av verneområdene innenfor sine grenser, får ansvar og myndighet gjennom deltakelse i et områdestyre. Styret oppnevnes av Miljøverndepartementet etter innstilling fra kommunene og fylkeskommunen. Departementet utarbeider også vedtekter for styret. Fylkesmannen tilsetter en nasjonalparkforvalter, som er sekretær for områdestyret.

Områdestyret for Færder nasjonalpark vil bestå av representanter fra Nøtterøy og Tjøme kommuner og fra Vestfold fylkeskommune. Styret er forvaltningsmyndighet for nasjonalparken og har dermed et hovedansvar for å ta vare på de unike kvalitetene i området. Styret skal sørge for en helhetlig og kontinuerlig forvaltning av nasjonalparken på tvers av administrative grenser og innenfor rammen av naturmangfoldloven og verneforskriften for området. Styrets oppgaver er blant annet å behandle søknader etter verneforskriften, utarbeide utkast til forvaltningsplan og sørge for nødvendig skjøtsel, tilrettelegging, merking og informasjon.

6.2 Rådgivende utvalg og administrativt kontaktutvalg

Gjennom prosessen med utforming av forslag til nasjonalpark er det et etablert et samarbeid mellom de mange aktørene i området. Dette har sikret en god dialog om viktige spørsmål. Fylkesmannen ønsker at dette skal videreføres i forvaltningen av området etter vedtak om vern.

I henhold til § 8 i forslaget til verneforskrift skal det etableres et rådgivende utvalg for forvaltningen av området. Utvalget oppnevnes av områdestyret. Sammensetningen fastsettes når områdestyret er oppnevnt. Det er naturlig at for eksempel representanter for grunneiere, organisasjoner, næringsdrivende og berørte offentlige myndigheter inngår.

Mange saker som behandles av områdestyret vil også kreve behandling etter andre lovverk som kommunene forvalter, spesielt plan- og bygningsloven. For å sikre at forvaltningen av nasjonalparken blir godt integrert i den kommunale forvaltningen, kan det være hensiktsmessig med et administrativt kontaktutvalg med representanter fra bl.a. nasjonalparkforvaltningen og kommunene. Medlemmene i et slikt kontaktutvalg oppnevnes av rådmennene og områdestyret for nasjonalparken.

6.3 Forvaltningsplan

I henhold til vernebestemmelsenes § 5 skal det utarbeides en forvaltningsplan med nærmere retningslinjer for forvaltning, skjøtsel, tilrettelegging, informasjon og så videre.

Forvaltningsplanen skal være et praktisk hjelpemiddel for å opprettholde og fremme verneformålet. Den skal samtidig sikre en enhetlig forvaltning av verneområdet. Ved hjelp av en forvaltningsplan skal man unngå tilfeldige enkeltavgjørelser som kan være uheldige for verneverdiene. Gjennom planarbeidet skal det avklares og tas stilling til hvordan ulike verne- og brukerinteresser skal behandles. Slik vil forvaltningsplanen også bidra til en mer forutsigbar forvaltning av verneområdet, og til at konflikter dempes.

Forvaltningsmål og retningslinjer i planen skal gis innenfor rammen av verneforskriften. Det kan ikke utformes retningslinjer i forvaltningsplanen som er i strid med vernebestemmelsene. Planen kan imidlertid presisere og utdype verneforskriftene som en støtte til den praktiske forvaltningen av verneområdet.

Forvaltningsplanen er i utgangspunktet ikke et juridisk bindende dokument, men kan være juridisk bindende der bestemmelser i verneforskriften viser direkte til planen. Dette er tilfellet for en rekke av bestemmelsene i verneforslaget. De juridisk bindende delene av planen vil bli særskilt uthevet i planforslaget.

Utkastet til forvaltningsplan for nasjonalparken vil bygge på forvaltningsplanen for Ormø-Færder landskapsvernområde, som ble utarbeidet av Nøtterøy og Tjøme kommuner i fellesskap og godkjent av Fylkesmannen i Vestfold. Utkastet vil bli utarbeidet av prosjektorganisas-

Skåetangen, Verdens Ende. Foto: Birgit Brosø

jonen for nasjonalparken. Oppdragseier er Fylkesmannen i Vestfold, mens oppdragsgiver er styringsgruppen for Nasjonalpark i Vestfold. Prosjektgruppen for nasjonalparken vil ha det løpende ansvaret for planarbeidet.

Arbeidet med planforslaget ble formelt startet opp våren 2012 med melding til grunneiere, myndigheter, organisasjoner og andre berørte parter. Medvirkningen så langt har bestått av skriftlige invitasjoner til innspill, samt møter og annen kontakt med bl.a. grunneiere, myndigheter og organisasjoner omkring særskilte temaer og problemstillinger. Et tidlig utkast vil bli gjort tilgjengelig for innspill når verneforslaget er er ute på formell høring. Utkast til plan vil bli lagt frem samtidig med vernevedtaket i henhold til naturmangfoldlovens § 35. Utkastet vil deretter bli bearbeidet videre av forvaltningsmyndigheten før faglig gjennomgang i Direktoratet for naturforvaltning, høring og endelig godkjenning.

Forvaltningsplanen vil bli disponert i henhold til anbefalingen i DN-håndbok 17-2008 – Områdevern og forvaltning. Den vil gjennomgå verneverdier, brukerinteresser, forvaltningsoppgaver og saksbehandling i verneområdet. Verneverdier vil bli beskrevet med vekt på status, forvaltningsmål, utfordringer og mer spesifikke bevaringsmål for enkelte forekomster.

For brukerinteresser beskrives også status, forvaltningsmål og utfordringer. I tillegg gjennomgås de mest relevante vernebestemmelsene og det gis retningslinjer, og eventuelt bestemmelser, som utdyper disse. Til slutt anvises aktuelle tiltak for å oppnå forvaltningsmålet for brukerinteressen.

I kapittelet om forvaltningsoppgaver og -tiltak gjennomgås de viktigste forvaltningstemaene, som skjøtsel, informasjon etc. For hvert tema beskrives dagens status, det settes opp forvaltningsmål og utfordringer gjennomgås. Videre beskrives viktige rammer for forvaltningen og det gis retningslinjer for hvordan de aktuelle oppgavene skal løses. Til slutt konkretiseres en rekke forvaltningstiltak.

Det siste kapittelet beskriver viktige rutiner for saksbehandling, herunder forvaltning av dispensasjonsbestemmelsene, samt myndighet, roller og oppgavefordeling i forvaltningen. Planen vil også ha flere vedlegg, blant annet temakart og oversikter over viktige naturkvaliteter.

6.4 Kunnskapsgrunnlag

En grunnleggende forutsetning for kunnskapsbasert forvaltning av nasjonalparken er at verneverdiene og brukerinteressene er identifisert og beskrevet. Det er gjennomført flere faglige registreringer og undersøkelser før og i løpet av planarbeidet. Disse har dannet noe av grunnlaget for beskrivelsen og vurderingen av de ulike bruker- og verneinteressene i verneforslaget. Oversikt over dokumentasjonen finnes i eget vedlegg.

Landskapsverdiene er dokumentert i forbindelse med Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap og det påfølgende verneplanarbeidet for Oslofjorden. Dette munnet ut i vedtaket om å opprette Ormø-Færder landskapsvernområde.

Alle kjente arkeologiske kulturminner på land ble kontrollregistrert i perioden 2009-2011. Det finnes flere gravrøyser ute på øyene, med flott beliggenhet, som her på Espelund. Kjersti Jacobsen fra Kulturarv i Vestfold fylkeskommune måler inn røysa med GPS. Foto: Ann Kathrin Jantsch.

Andre naturverdier ble også gjennomgått i Oslofjordverneplanen, og er sammenstilt i en egen utredning for Direktoratet for naturforvaltning (DN) forut for etableringen av landskapsvernområdet. Denne bygger på et bredt underlag av registreringer. Skjøtsels- og forvaltningsplaner for spesielle delområder/forekomster har mer detaljert dokumentasjon av naturverdier, jf. kapittelet om skjøtsel og tilrettelegging. Marine naturverdier er utredet som del av nasjonalparkprosessen, med vekt på naturtyper i grunnere områder. Naturtyper og rødlistearter er dokumentert i de offentlige databasene Naturbase og Artsdatabanken.

Det foreslåtte nasjonalparkområdet rommer kulturminner fra mange tidsperioder og med ulik frednings- og vernestatus. Kulturminnene ligger både på land og i sjø og er dokumentert i den nasjonale databasen Askeladden. Basen er passordbelagt, men informasjonen er allment tilgjengelig på nettstedet kulturminnesøk (www.kulturminnesøk.no). Alle kjente arkeologiske kulturminner på land ble kontrollregistrert i perioden 2009-2011. På Nøtterøy ble det på 1990-tallet laget en egen rapport om kulturminnene i skjærgården, med beskrivelser og kart.

Brukerinteresser er beskrevet i en egen rapport om bruker- og verneinteressene i skjærgården, og i verneforslaget og forvaltningsplanen for Ormø-Færder landskapsvernområde. Friluftslivet, spesielt båtlivet, er dokumentert gjennom flyfotostudier, båttellinger og brukerundersøkelser. Blant temaene som er undersøkt er geografiske bruksmønstre, aktiviteter/utstyr, stedstilknytning, oppfatninger om ulike miljøspørsmål og synspunkter på forvaltningen av området.

Selv om det finnes mye kunnskap om verne- og brukerinteressene i området, er det fremdeles behov for kunnskap. Områdets geologiske verneverdier er mangelfullt dokumentert. Det mangler også naturtypekartlegginger for flere øyer. Videre er det et stort potensial for å finne flere rødlistearter, spesielt innenfor sopp, karplanter og insekter. Marine naturtyper er relativt godt kartlagt for de grunne områdene, mens det er lite dokumentasjon fra dypere områder.

Noen få kulturminnetyper var ikke dekket i kontrollregistreringene i 2009-2011, og det er behov for registrering av disse. Det er også behov for å registrere tilstand og vurdere tåleevne på noen lokaliteter. Ingen kulturminner under vann er kontrollregistrert. Kunnskapen om dem er derfor svært mangelfull. Det er også kunnskapen om verneverdien til de rundt kulturhistoriske bygningene i området.

Det er en generell utfordring å holde kunnskapen om naturverdier, kulturminner og bruken av området oppdatert, jf. også kapittelet om overvåking.

6.5 Overvåking

Det foregår i dag noe overvåking av verneverdier i området. Statens naturoppsyn (SNO) gjennomfører årlige sjøfugltellinger og hekkeregistreringer i en rekke sjøfuglreservater og biotopvernområder i begge kommuner. Dessuten telles ærfugl i området rundt Store Færder, og Store Færder Ornitologiske Stasjon har løpende registreringer og ringmerking av trekkfugler på øya.

Havforskningsinstituttet overvåker bestanden av hummer i fredningsområdet ved Vestre Bolæren.

Skjærgårdstjenesten gjennomfører årlige registreringer av slitasje og forsøpling på de mest brukte friluftsområdene. De registrerer dessuten omfanget av telting på utvalgte øyer hvert år. Bruksmønstre for båter overvåkes ikke gjennom systematiske registreringer, men Skjærgårdstjenesten får gjennom sin kontinuerlige aktivitet i området et godt bilde av situasjonen.

Fylkesmannen ser behov for å styrke overvåkingen innenfor flere områder.

På land vil det være viktig å følge med på utviklingen av enkelte sårbare naturtyper og forekomster av rødlistearter, spesielt i sonene C, F, G og H. Dette gjelder både med tanke på slitasje og gjengroing/behov for skjøtsel. Hekkende sjøfuglarter i tilbakegang, spesielt

sildemåke og makrellterne, bør overvåkes på utvalgte holmer, med vekt på sone D.

I sjøen er det ønskelig å følge opp forekomstene av stortare, ålegras og eventuelle andre ømfintlige marine naturtyper og forekomster.

Kulturminnene er dels utsatt for gjengroing og forfall, dels for slitasje der det er mye ferdsel. Det er behov for å prioritere de mest verdifulle og/eller utsatte kulturminnene, og følge med på tilstanden.

Verneområdet har mye ferdsel, spesielt i forbindelse med friluftsliv og rekreasjon om sommeren. Det er ønskelig å vite hvordan denne ferdselen virker på natur- og kulturverdiene i området, spesielt gjennom slitasje. Siden mulighetene for friluftsliv og naturopplevelse er en del av verneformålet, er det også av interesse å overvåke hvordan ulike ferdselsformer påvirker hverandre, f. eks gjennom støy og annen forstyrrelse. Overvåking av ferdselen vil være et nyttig underlag for vurdering av ulike forvaltningstiltak, som kanalisering av ferdsel gjennom informasjon og tilrettelegging. Miljøverndepartementets prosjekt om målstyrt forvaltning vil gi verdifull kunnskap om hvordan man kan følge med på ferdselen og effekter av den i nasjonalparken.

Overvåking skal fortrinnsvis baseres på konkrete og etterprøvbare mål og et sett av tilstandskategorier og standarder. Disse er under utvikling på nasjonalt nivå, og det kan derfor være en utfordring å etablere en faglig god overvåking for mange av verneverdiene nå. Overvåking er dessuten ressurskrevende, og de tilgjengelige ressursene vil være begrensede. Det er derfor en utfordring å prioritere hvor innsatsen skal settes inn.

Fylkesmannen mener det bør utarbeides et eget overvåkingsprogram for nasjonalparken, der alle vesentlige verneverdier inngår.

6.6 Oppsyn

Den foreslåtte nasjonalparken ligger i landets tettest befolkede region, med flere byer og tettsteder nær inntil. Inne i verneområdet er det stor fritidsaktivitet, men også næringsvirksomhet knyttet til fiske, landbruk og reiseliv. Samtidig har området store verneverdier på land og i sjøen. Med vernet oppstår et behov for å føre oppsyn med at verneverdiene bevares, og at verneforskrift og dispensasjonsvedtak overholdes.

Statens naturoppsyn (SNO) vil få ansvar for naturoppsynet i verneområdet (jf. naturoppsynsloven). De er dessuten

Statens Naturoppsyn vil få ansvar for oppsynet i verneområdet. Foto: SNO

tillagt oppsynsmyndighet etter naturmangfoldloven, friluftsloven, viltloven, lakse- og innlandsfiskeloven, motorferdselloven, kulturminneloven og deler av forurensningsloven. Det er viktig å sikre et oppsyn med et omfang og en kvalitet som står i forhold til områdets størrelse, verneverdier og den aktiviteten som pågår der. Dette gjelder både antall oppsynstimer og kompetansen i oppsynet.

Hovedoppgavene for et fremtidig oppsyn i området kan være:

- veilede og informere brukere og besøkende
- kontrollere, rapportere og reagere på brudd på verneforskriften og annet regelverk
- holde oversikt over utviklingstendenser i bruken av området
- føre oppdatert status for natur- og kulturverdiene i området, med vekt på truede og sårbare arter og forekomster
- føre tilsyn med og eventuelt vedlikehold på statlig eiendom, herunder informasjons- og oppmerkingsmateriell. Dette omfatter også merking av verneområdet.

Andre etater som i dag driver oppsyn innenfor området er Politiet, Kystvakten, Fiskerioppsynet (Kystoppsynet) og Skjærgårdstjenesten, sistnevnte på oppdrag fra SNO og kommunene. Det er en utfordring å samordne disse aktørene slik at ressursene blir effektivt utnyttet.

Oppsynet i regi av SNO kan skje i kombinasjon med andre oppgaver, f. eks oppsyn av andre verneområder i distriktet.

6.7 Skjøtsel og tilrettelegging

Forslaget til verneforskrift har en rekke bestemmelser som skal hindre at tekniske inngrep skal komme i konflikt med verneverdiene. For mange av verneverdiene er imidlertid ikke dette nok – de krever skjøtsel for å opprettholdes.

Med skjøtsel menes her aktive tiltak på økologisk eller kulturfaglig grunnlag som forvaltningsmyndigheten setter i gang for å ta vare på eller fremme områdets natur- og kulturkvaliteter i samsvar med verneformålet. Skjøtselstiltak kan for eksempel være restaurering, rydding, tynning, styving, hogst, beiting, slått og brenning. Kanalisering av ferdsel regnes også som et skjøtselstiltak når formålet er å styre ferdselen bort fra et sårbart naturmiljø eller kulturminne.

Gjengroing er en betydelig utfordring i verneområdet. Samtidig er ressursene til skjøtsel begrensede, og innsatsen må prioriteres til de viktigste forekomstene. Dette krever god kunnskap om hvilke skjøtselsbetingede natur- og kulturkvaliteter som finnes innenfor området, og hvilke typer skjøtsel som vil fungere best for å fremme disse verdiene. Skjøtselsplaner er et viktig verktøy for å sikre riktig prioritering og god kvalitet på skjøtselsarbeidet. Slike planer vil derfor bli utarbeidet for de høyest prioriterte områdene innenfor nasjonalparken.

For Moutmarka naturreservat er det laget en egen forvaltningsplan, og det er utarbeidet skjøtselsplaner for Østre Bolæren plantefredningsområde og Østre Bustein naturreservat. Det foreligger utkast til skjøtselsplaner for Hvaløy og Gåsøy, og faglige innspill til skjøtsel for Sandø, Søndre Årøy og deler av Mellom Bolæren. Det er også utarbeidet et faglig forslag til hvilke øyer/områder som bør prioriteres med tanke på skjøtselsplaner fremover.

Beiting er et særdeles viktig skjøtselstiltak i verneområdet, og en forutsetning for å bevare kulturlandskapet. Grunnen er dels at beiting i seg selv er en kulturpåvirkning som gir opphav til verdifulle naturtyper. Den største fordelen med beiting er likevel at dette er det eneste realistiske tiltaket som kan bremse gjengroingen over større områder. Beiteressursene på en rekke øyer er kartlagt i en egen rapport, med forslag til beitetrykk på hver øy.

I den foreslåtte nasjonalparken beites det i dag på følgende øyer i Nøtterøy kommune: Ormøy, Tørfest, Masseløy, Langeskjæra, Haneflu, Espelund, Mellom Bolæren, Østre Bolæren, Hvaløy, Bjerkøy, Gåsøy, Lindholmen og Søndre Årøy. I Tjøme kommune beites det på Leistein, Burø, Ildverket, Vestre Bustein, Sandø, Store Færder, Kløvningen og Moutmarka.

Rønningen på Mellom Bolæren er et restaurert kystsmåbruk fra ca. 1850 som i dag brukes som kystledshytte. Foto: Ronny Meyer

For tiden er det stor interesse for beiting i skjærgården blant flere dyreeiere. Det er av stor betydning at denne interessen opprettholdes. Det vil derfor bli lagt vekt på å samarbeide med dyreholderne om tiltak som kan sikre fremtidig beiting, og at beitingen er godt tilpasset verneverdiene og bruken av området for øvrig.

Skjøtsel omfatter også reduksjon eller fjerning av bestander av uønskede, fremmede arter. I verneområdet er det en spesiell utfordring å redusere bestandene av rynkerose og mink.

Tilrettelegging for friluftsliv er gjennomført på en rekke øyer i området. De vanligste tiltakene er toaletter, søppelstativer, brygger, fortøyningsbolter, bålplasser og informasjonsskilt. Den mest omfattende tilretteleggingen finnes på steder som naturlig har gode havneforhold, og dermed også mest bruk.

Kystled er et nytt tilbud, der eksisterende bygninger tas i bruk til enkel overnatting. Kystledhytter finnes på Mellom Bolæren, Fulehuk fyr og Ildverket. Svaibøyer er et annet nytt tilbud som Oslofjordens Friluftsråd har etablert i samarbeid med kommunene og grunneiere. Foreløpig er det lagt ut slike bøyer ved Sandø.

Det er foreløpig få merkede stier i verneområdet. På de tre Bolærneøyene er det merket kyststier, med samme standard og merking som kyststien ellers på Nøtterøy. Moutmarka har også et omfattende kyststinett. Det finnes også eksempler på privat merking av enkel standard på noen av øyene.

Det er registrert behov for noe supplerende tilrettelegging for friluftslivet på enkelte øyer, blant annet ilandstigningsbrygger og bålplasser. Det er også aktuelt

å etablere OF-svaibøyer på ett eller flere steder i Nøtterøyskjærgården.

Informasjon er en svært viktig del av forvaltningen av verneområdet. Gjennom god informasjon oppnås bevisstgjøring om verneverdiene og hvordan de kan bevares. Informasjon om naturfaglige og kulturhistoriske verdier kan dessuten gi enda bedre opplevelser for dem som besøker området.

Informasjon kan formidles gjennom mange kanaler, f. eks. skilting, brosjyrer og andre trykksaker, informasjonstavler, informasjonssenter og internett, samt via oppsynspersonell, undervisningspersonell, turledere og natur- og kulturveiledere.

Det vil bli utarbeidet et eget informasjonsopplegg for nasjonalparken som skal være preget av kvalitet, både i form og innhold. I tillegg til nasjonalparksenteret (se eget kapittel), foreslår Fylkesmannen å ha informasjonstilbud på flere innfallsporter til nasjonalparken. Dette kan være gjestehavner, utsiktspunkter og andre steder som er naturlige utgangspunkt for turer i parken. Innfallsportene kan ligge både i den nærmeste randsonen til parken og ellers i Vestfold.

Inne i nasjonalparken vil det være behov for informasjon på populære utfartssteder. Besøkende bør her kunne finne både generell informasjon om nasjonalparken og mer stedstilpasset informasjon om natur- og kulturkvaliteter, historie etc. Ny informasjonsteknologi (for eksempel smarttelefoner) kan være et verdifullt supplement til mer tradisjonelle informasjonsplakater. Guiding og veiledning i felt kan utføres av en rekke aktører, og er en spesielt god måte å formidle kunnskap på.

6.8 Skjerming av sårbare forekomster

Selv om hensynsfull ferdsel i de aller fleste tilfeller vil være uproblematisk for verneverdiene i nasjonalparken, vil en viss skjerming være nødvendig for noen forekomster. Noen av disse ligger i tillegg på eller nær svært populære utfartsmål, og da blir skjerming spesielt aktuelt.

Skjerming kan skje på flere måter. Informasjon kan gjøre besøkende oppmerksomme på at forekomsten er sårbar og hvordan man kan unngå at den ødelegges. Kanalisering av ferdselen kan skje gjennom stier som går utenom forekomsten eller plassering av fortøyningsbrygger et stykke fra den. Dette vil ofte være tilstrekkelig til å unngå for mye tråkk, og vil heller ikke oppleves som noen sterk inngripen fra forvaltningens side. I enkelte tilfeller kan det imidlertid være nødvendig med mer restriktive tiltak, for eksempel å gjerde inne forekomsten. Den strengeste formen for skjerming er der det innføres fullstendig ferdselsforbud hele eller deler av året.

Innenfor nasjonalparken er alle disse tiltakene aktuelle. I områdene med spesielt sjøfuglvern (tidligere sjøfuglreservater) vil det fremdeles være ferdselsforbud i hekkesesongen. Den svært sjeldne kam-marimjellen på Østre Bolæren er dels skjermet ved merking av kyststi, dels gjerdet inne for å beskytte mot beiting. På Vestre Bolæren er det merket kyststi gjennom den fredede barskogen, og dette kanaliserer ferdselen sterkt. På Sandø er enkelte sjeldne arter allerede forsvunnet fra de populære sandstrendene, og det er behov for å finne en balanse mellom friluftsliv og botaniske og zoologiske verneverdier. Flere eksempler finnes, og aktuelle tiltak vil bli vurdert i den videre forvaltningen.

6.9 Forankring og samarbeid

6.9.1 Effektiv forvaltning, samarbeid

Denne nasjonalparken blir liggende inntil et urbant område og svært mange mennesker kommer til å bruke området (allmenhet, offentlig sektor, private næringer). Vestfold er dessuten et stort sommerturistområde og parken blir liggende «vegg i vegg» med fem byer. Skal vi lykkes i forvaltningen av en slik nasjonalpark, må vi ha kvalitet i forvaltningen av området. Legitimitet, kompetanse og kapasitet/ressurser blir viktig. Arbeidet med denne nasjonalparken må derfor ha stor faglig og samfunnsmessig bredde. Derfor kan det være behov for et rådgivende utvalg som står til disposisjon for nasjonalparkforvalteren og nasjonalparkstyret. En slik gruppe kan bidra til en bredere samfunnsforankring, helhetstenkning, felles finansieringsløft mv.

Forskriften for nasjonalparken er i seg selv en forenkling, ved at 21 forskrifter samles i èn. Allikevel har noen reist spørsmål om ikke nasjonalparken kan komme til å innebære økt byråkratisering; flere søknader, lengre saksbehandlingstider, mer kostbar planlegging osv. Dette er relevante problemstillinger og kan i verste fall svekke legitimiteten til nasjonalparken. Nøtterøy og Tjøme har gjort et godt arbeid med forvaltingen av landskapsvernområdet. Det er allikevel grunn til å tro at situasjonen for nasjonalparken blir mer krevende; betydelig økning i antall besøk, ytterligere krav til kvalitet, økte krav til profesjonell informasjon, pedagogisk tilrettelegging og betjening av publikum, effektiv saksbehandling. Vi bør derfor sette som mål at organisering av arbeidet med

nasjonalparken skal bidra til en forsterket effektivitet i den offentlige saksbehandlingen, korte saksbehandlingstider og effektiv bruk av tilgjengelige ressurser.

I utkastet til forskrift for nasjonalparken har Fylkesmannen tilstrebet at det ikke skal være nødvendig å søke om tiltak, med mindre det er viktig for å ivareta verneformålet.

Effektiv forvaltning tilsier et godt samarbeid mellom kommunene og nasjonalparkstyret. Det kan også være aktuelt å samlokalisere flere fagmiljøer til et felles drifts- og utviklingsmiljø, for eksempel SNO, Skjærgårdstjenesten, OF, informasjonsmedarbeider, forskningsmiljøer og frivillige organisasjoner. Det kan være en fordel om et slikt miljø er knyttet til nasjonalparksenteret. I dette fagmiljøet er det også ønskelig med deltakelse fra de som driver med beitedyr og skjøtsel av kulturlandskapet i området.

Fordelen med dette er at vi kan få til en «motor» med god legitimitet, kompetanse og kapasitet. Et samlet drifts- og utviklingsmiljø gir muligheter for tettere dialog, bruk av felles ressurser, samarbeid om kompetanseutvikling og undervisning mv. Eksempler på temaer i denne sammenheng kan være oppsyn og drift, skjøtsel, informasjon, transport, næring knyttet til området, frivillighetsarbeid mv.

6.9.2 Samarbeid om investeringer

Det er viktig å gi nasjonalparken et kvalitetsstempel. Det innebærer god informasjon, god service, gode tekniske anlegg, renovasjon, toaletter osv. Som landets trolig mest besøkte nasjonalpark må denne parken også ha et profesjonelt nasjonalparksenter.

Samlet vil nasjonalparken utløse et investeringsbehov, med nasjonalparksenteret som det største. Her må offentlig sektor samarbeide og det kan være høyst relevant å invitere inn privat kapital.

Flere miljøer i Vestfold, både offentlige og private, kan være interessert i å bruke nasjonalparken som utstillingsvindu.

Mange offentlige og private aktører vil ha et «eierskap» til dette området. Det blir viktig å skape eierskap og forutsigbarhet rundt aktuelle investeringstiltak og finansieringen av disse. Spleiselag kan bli nødvendig i flere sammenhenger.

6.9.3 Stimulering og organisering av frivillighet

I deler av området har det blomstret opp stor aktivitet fra frivillige. Flere bygninger med historisk verdi har blitt restaurert ved frivillig arbeid. Det kan se ut som frivillig innsats også kan bli en betydelig faktor i restaurering og skjøtsel av kulturlandskap (rydding og slått mv.), vertskapsfunksjoner på fyrene osv. Her vil det være viktig å bygge videre på de vellykkede erfaringene som allerede finnes. Det vil være viktig å invitere de som organiserer frivillighet i dag, til å foreslå hvordan dette kan videreutvikles. Flere av øyene har behov for permanent innsats med skjøtsel eller vedlikehold. Skal frivilligheten disponeres som en fellesressurs eller vil det være riktigere å tenke i retning av arbeidende «venneforeninger» knyttet til enkeltøyer? Et godt samspill mellom de respektive grunneiere og frivillighetsinnsatsen vil ha stor betydning. Det bør vurderes hvordan offentlige myndigheter kan bidra til ytterligere stimulering av frivilligheten i området.

6.9.4 Randsoner og tilgjengelighet

Området er i dag lite påvirket av store tekniske inngrep. De store gjestehavnene ligger i randsonen av nasjonalparken og det er gunstig. Området blir på den måten spart for mye slitasje. Det er langt mindre slitasje i området i dag enn det var for 30 år siden. Det skyldes overgang til større båter og at folk bor i båten i stedet for i telt på de sårbare engene.
Et sentralt spørsmål er hvor det bør være bedre innfallsporter enn i dag utenfor nasjonalparken, med parkering og transportmuligheter for de som ikke har båt. Videre er det viktig å diskutere om det er spesielle hensyn som bør tas inn i arealplanleggingen.

6.9.5 Samarbeid med andre nasjonalparker og internasjonalt samarbeid

Det vil være behov for et faglig samarbeid mellom de tre nasjonalparkene i Ytre Oslofjord. Det kan også hende at det er riktig å profilere kystparkene under en paraply. Etter hvert vil det være naturlig med et internasjonalt samarbeid mellom nasjonalparkene og andre viktige verneområder rundt Skagerak og Kattegat. Disse områdene er utsatt for mange av de samme påvirkningene og risikofaktorene. Et internasjonalt samarbeid vil dessuten kunne styrke de lokale fagmiljøene

Litteratur/dokumentasjon

Abel, K. og Laugsand, A. 2012. Kartlegging av skjøtselsbehov i Ormø-Færder landskapsvernområde, Nøtterøy og Tjøme kommuner. BioFokus-notat 2012-3.

Andersen, T. og Fjeldså, A. 1984. Sommerfugler (Lepidoptera) i åpent kystlandskap på Sandøy, Hvasser og sydenden av Tjøme, Tjøme kommune, Vestfold.

Andersen, T. og Søli, G. E. E. 1988. Sjeldne og truede sommerfugler (Lepidoptera) i Vestfolds kystområder.

BioFokus. 2010. Natur- og kulturlandskapskartlegging, samt innspill til skjøtsel på tre øyer i skjærgården øst, Nøtterøy og Tjøme.

Bjåen, R. 2011. Beiting i skjergarden. Kartlegging av beiteressursar i skjergarden aust for Nøtterøy og Tjøme.

Brendalsmo, A. 1993. Een Øe langt fra Landet. Kulturminneregistrering i skjærgården. Utgitt av Nøtterøy kommune.

Ehrlinger, K. A. 2010. Gjengroing av kulturlandskapet på to øyer i Ytre Oslofjord. En drøfting med utgangspunkt i vegetasjonskartlegging og historisk bruk. Masteroppgave, UMB, Institutt for naturforvaltning.

Det sentrale utvalget for nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap. 1994. Verdifulle kulturlandskap i Norge. Mer enn bare landskap! Del 4. Sluttrapport.

Flinder, I. M. R. 1992. Sandø - vår øy i havgapet.

Forsvarsbygg. 2002. Biologisk mangfold på Bolærne fort: Østre Bolæren, Mellom Bolæren og Vestre Bolæren, Nøtterøy kommune, Vestfold. BM-rapport nr. 15 (2002).

Fylkesmannen i Vestfold. 1987. Forslag til tiltaksplan for friluftsområdene i Nøtterøy/Tjømeskjærgården øst.

Fylkesmannen i Vestfold. 1994. Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap. Registreringer i Vestfold 1993.

Fylkesmannen i Vestfold. 1996. Utredning fra en arbeidsgruppe om strategier for forvaltning av skjærgården øst for Nøtterøy og Tjøme.

Fylkesmannen i Vestfold. 1999. Naturfaglige registreringer i Vestfold. Oslofjordverneplanen 1994-1996.

Fylkesmannen i Vestfold. 2008. Utvalgte kulturlandskap i jordbruket. Områdeplan og skjøtsels- og vedlikeholdsplaner for skjærgården øst for Nøtterøy og Tjøme.

Fylkesmannen i Vestfold. 2012a. Skjøtselsplaner for truede planteforekomster i åtte verneområder. Mellomøya, Reverompa, Østre Bolærne, Sandvikbukta og Karlsvika plantefredningsområder og Østre Bustein og Ringane naturreservater.

Fylkesmannen i Vestfold. 2012b. Forvaltningsplan for Moutmarka naturreservat, Tjøme kommune.

Hansen, E. W. & Grøstad, T. 2008. Inventering av gul hornvalmue Glaucium flavum i Nøtterøy kommune 29.6.2008. Notat fra SABIMA/NBFs trua-arter prosjekt.

Hansen, O. & Hansen, L. O. 1998. Verneverdige insekthabitater, Oslofjordområdet. NINA Oppdragsmelding 546.

Jacobsen, K. 2011. Kvalitetsheving av Askeladden – kontrollregistering av automatisk fredete kulturminner i Nøtterøy kommune. Vestfold fylkeskommune (tilgjengelig her: http://kulturarv.aipublish.no/ai files kontroll av askeladden 818229. pdf)

Jacobsen, K. 2011. Kvalitetsheving av Askeladden – kontrollregistrering av automatisk fredete kulturminner i Tjøme kommune. Vestfold fylkeskommune (tilgjengelig her: http:// kulturarv.aipublish.no/ai files kontroll av askeladden 788129.pdf)

Jansson, U. & Abel, K. 2012a. Utkast til skjøtselsplan for Hvaløy, Nøtterøy kommune. BioFokus-rapport 2012-6.

Jansson, U. & Abel, K. 2012b. Utkast til skjøtselsplan for Gåsøy, Nøtterøy kommune. BioFokus-rapport 2012-7.

Lundgren, A. & Rydgren, K. 1994. Havstrand på Sørøstlandet. Regionale trekk og botaniske verdier. NINA Forskningsrapport 47.

Meyer, R. 1991. Flyfotografering og telling av småbåter: En metodestudie fra Nøtterøy- og Tjømeskjærgården, juli 1990. AKUP-rapport, Olje- og energidepartementet, Oslo.

Meyer, R. 1993. Viktige miljøegenskaper i båtutfartsområder sett fra brukernes side. I B. P. Kaltenborn & M. Vorkinn (Red), Vårt friluftsliv: Aktiviteter, miljøkrav og forvaltningsbehov (pp. 59-67). Trondheim, NINA.

Meyer, R. 1994. Friluftslivsområder – mer enn funksjon og estetikk? Om friluftsliv og affektive bånd til steder. I: Friluftsliv – effekter og goder. Referat fra forskningskonferanse (pp.209-220). DN-notat 1994-7. Direktoratet for naturforvaltning.

Meyer, R. 1995. Båtfolks oppfatninger om miljøproblemer og forvaltning i Nøtterøy/Tjømeskjærgården. NINA Oppdragsmelding 340. NINA, Trondheim.

Meyer, R. 1997. Environmental attributes in recreational boating. A case study from the Nøtterøy/Tjøme Skerries in southeastern Norway. Norsk geogr. Tidsskr. 51, 103-121.

Meyer, R. 1999a. Activity involvement, equipment, and geographic connection to recreation area: The case of boaters in southeastern Norway. Norsk geogr. Tidsskr. 53, 17-27.

Meyer, R. 1999b. Encounter norms in a frontcountry boating area. A case study from the Nøtterøy/Tjøme Skerries in southeastern Norway. Norsk geogr. Tidsskr. 53, 29-44.

Meyer, R. 1999c. Cognitive and behavioral aspects of people-place interactions in recreational boating. The case of locals, cabin dwellers and boat tourists in the Nøtterøy/Tjøme Skerries boating area, southeastern Norway. Dr. polit-avhandling, NTNU, Fakultet for samfunnsvitenskap og teknologiledelse, Geografisk institutt.

Meyer, R. 2001. Forvaltningsplan for sikrede friluftsområder i Nøtterøy/Tjømeskjærgården: Et eksempel på bruk av Visitor Impact Management-modellen. UTMARK, 2001:2. http://www.utmark.org

Meyer, R. 2002. Høy fart – et problem for båtfolket? En brukerundersøkelse fra Nøtterøy/Tjømeskjærgården i Vestfold. UTMARK, 2002:2. http://www.utmark.org

Miljøverndepartementet. 2006. Verneplan for Oslofjorden – delplan Vestfold. Foredrag til kgl. resolusjon.

Norling, P. & Jelmert, A. 2010. Fremmede marine arter i Oslofjorden. NIVA-rapport 5919-2010.

Norling. P & Rinde. E. 2012. Utredning av marine naturkvaliteter i og omkring Ormø – Færder landskapsvernområde i Vestfold. NIVA- rapport L. NR. 6434 – 2012.

Nøtterøy kommune. 1990. Naturmiljø og kulturlandskap på Nøtterøy.

Nøtterøy kommune & Tjøme kommune. 2001a. Kystsoneplan for Nøtterøy og Tjøme.

Nøtterøy kommune & Tjøme kommune. 2001b. Forvaltningsplan for sikrede friluftsområder i Nøtterøy/Tjømeskjærgården.

Nøtterøy kommune & Tjøme kommune. 2012. Forvaltningsplan for Ormø-Færder landskapsvernområde.

Orre, E. 1985. Slitasje i skjærgårdsmiljø. Skjøtsels- og tiltaksplan for skjærgårdsområdet øst for Nøtterøy. Hovedoppgave, NLH, Institutt for landskapsarkitektur.
Rinde, E. & Norling, P. 2012. Utredning av marine naturkvaliteter i og omkring Ormø-Færder landskapsvernområde i Vestfold. NIVA-rapport (NUMMER SETTES INN)
Soglo, E. 2012. Sjøfugl og overvåking i Ormø-Færder landskapsvernområde. Upublisert notat.
Spikkestad, O. K. 1995. Bruker- og verneinteresser i skjærgårdsområdet øst for Nøtterøy-Tjøme, Vestfold fylke. Oppdragsrapport for Fylkesmannen i Vestfold.
Strandli, B. 1975. Verneverdige naturområder og enkeltforekomster på øygruppen mellom Vallø og Hvasser. Rapport til Miljøverndepartementet.
Strandli, B. 1976. Buskkratt og tørrenger langs stranden i Ytre Oslofjord. Hovedoppgave ved Norges Landbrukshøgskole.
Strandli, B. 1977. Varmekjære rose- og slåpetornkratt i Ytre Oslofjord. Blyttia 35, 67-77.
Verneplanutvalget for Oslofjorden. 1999. Vern av viktige naturområder rundt Oslofjorden og Telemarkskysten. Utredning for DN (Direktoratet for naturforvaltning) 1999-8.
Vestfold fylkeskommune. 2002. Fylkesdelplan for kystsonen i Vestfold.
Vestfold fylkeskommune. 2004. Kulturarv i en ny tid. Fylkesdelplan for bevaring av kulturminner i Vestfold.
Voith, R. J. D. I., & Berggren, K. 2006. En undersøkelse av sommerfuglfaunaen på Østre Bolærne i 2006.
Wexelsen, H.-V., & Svendsen, A. R. 2000. Natur og kulturlandskap på Mellom Bolæren. Hovedoppgave, Høgskolen i Telemark.

Naturbasen
http://dnweb12.dirnat.no/nbinnsyn/
Artsdatabanken
http://www.artsdatabanken.no/frontpageAlt.aspx?m=2
Kulturminnesøk
http://www.kulturminnesok.no/

Fylkesmannen i Vestfold

600 eks. desember 2012 ©Fylkesmannen i Vestfold - Layout Bibro Design - Trykk Kai-Hansen Trykkeri.

Fylkesmannen i Vestfold
Telefon: 33 37 10 00
Telefaks: 33 37 11 35

E-post: fmvepost@fylkesmannen.no
www.fylkesmannen.no/vestfold/nasjonalpark

Postadresse:
Postboks 2076
3103 Tønsberg

Besøksadresse:
Statens Park - Hus I
Anton Jenssens gate 4

NASJONALPARK I VESTFOLD